

LOVEC

XLIV. letnik

št. 2

maj 1961

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto R. Cenčič

GRMADA

Borcem Dolomitskega odreda, ki so krvaveli in umirali na Grmadi za našo svobodo.

Peter Dobrila

Ne bom govoril o grmadah, na katerih so nekoč sežigali čarovnice, potepuhe in zločince, nemalokrat pa tudi poštene, učene ter pogumne ljudi, pač pa o gori, ki stoji gola sredi Polhograjskih dolomitov kot zobna škrbina vsa od naličja razrvana. Grmada sega le kakih 800 m nad morsko gladino in vendar se dviga nad vso svojo okolico kot večno budni stražar. Z njenega vrha, na katerem je le toliko prostora, da se na njem lahko za silo sede odpočiješ, je ljudem pred stoletji naznanjal ognjeni brzojav, da se bližajo Turki. Ko so se časi pomirili, pa so Grmado začeli obiskovati lovci, izletniki in drugi, saj le redko kje v hribovju najdeš razgledišče, ki ti nudi toliko lepote kot prav ta gora. Grmada je sicer strma, nanjo prideš lahko od vseh strani, vendar ne brez napora; ko pa si gori, ti na mah odvzame vse skrbi in te s čudovitim razgledom bogato poplača za trud.

V tem hribskem masivu so se včasih poleg druge divjadi prav dobro počutile tudi rdečekljune skalne jerebice — kotorne — in to vse do druge svetovne vojne. Toda lov na kotorne po strmih grebenih in globokih grapah Grmade si je lahko privoščil le lovec zdravih pljuč in srca, krepkih mišic, volje in vztrajnosti ter »dobre« puške. Kajti spodene kotorne so navadno letele navzdol in pristale daleč neke v kaki grapi. Le redko se je lovcu posrečilo, da jih je v enem dnevu dvignil dvakrat; zato je bil tudi plen pičel. Kljub temu je lov na kotorne na Grmadi nudil lovcu dovolj lovsko športnega užitka in zadovoljstva.

Med drugo svetovno vojno so kotorne na Grmadi izumrle. Lovska družina Dobrova, ki upravlja tudi s tem delom lovišča, je sicer sklenila, da bo to lepo in zanimivo lovno ptico na Grmadi ponovno naselila, do uresničitve tega sklepa pa kljub najboljši volji še ni prišlo.

Leta 1941 so hitlerjevski okupatorji pri delitvi sveta potegnili prav čez trebuh Grmade gosto mrežo bodeče žice, ki je na eni strani opozarjala njihove vojne zaveznike: do tu in ne dalje, na drugi strani pa naj bi prav ta žica zadrževala ali celo preprečila gibanje partizanov — borcem Dolomitskega odreda.

Marsikateri kos srnjadi je med pašo, na begu, zlasti pa ponoči ob prekratkem preskoku zabredel v bodečo žico, iz katere se je le redki živali posrečilo odnesti zdravo kožo. Ujeta žival je poskušala vse, da bi se rešila bodečega objema, pri tem pa je sprožila še mino, ki je svojo nemočno žrtev ubila, obenem pa opozorila zelene

čuvarje rajha na »nevarnost« in počile so signalne rakete, zazvonili so alarmni zvonci, po pobočjih Grmade pa so tipali pošastni žarki iz žarometov. Zaregljale so težke strojnice in avtomatske puške, po zraku so zatulile granate, ob žici pa so treskale ročne bombe in sikale svinčenke. Vnela se je ogorčena nočna »bitka«, ki je včasih trajala tudi do zore. Ko je Grmada začela v jutranjem soncu je s posmehom odkrila povzročiteljico nočne »bitke«, nedolžno srno, ki je mrtva obvisela v bodeči žici.

Toda glej, iz »prerešettane« in »prečiščene« Grmade, kjer ne bi mogla niti miška ostati živa, je ob belem dnevu spet presenetil okupatorja pozdrav iz partizanskih strojnic: ta-ta-ta, ta-ta-zdaj tu, zdaj tam, kot da se jim posmehuje. Črnosrajčniki, zelenci in belčki, njihovi verni pomagači, so bili ogorčeni zaradi partizanske predrznosti, zato so sklenili, da strejo odpor dolomitskih borcev za svobodo delovnega ljudstva.

Štab italijansko-nemških okupatorjev in Rupnikovih hlapcev je na skupnem posvetovanju napravil temeljit bojni načrt, ki naj bi borce Dolomitskega odreda zajel v sklenjen obroč ter jih uničil.

Pred zoro 19. marca 1943 so se razvrstile pomožne sovražnikove »zmagovite« enote od Ljubljane proti Višniki in od tam do Črnega vrha na italijanski strani. Nemci pa so zaprli »svojo« mejo od Ljubljane do Črnega vrha. Sonce se še ni dvignilo izza gora, ko je tam za Bukovim vrhom ali Zvonešcu počila partizanska puška, tej je odgovorila druga, tretja pa se je oglasila že na Ravniku. Na Grmadi, ki so jo čuvali Nemci, pa je vladala še grobna tišina. Nekje pod Zavrhom je zablisnilo, po ozračju so zatulile granate in se razpočile v Ključu ali na Bukovem vrhu. Ozračje je čedalje bolj trepetalo od eksplozij granat in šrapnelov, na Bukovem vrhu pa se je oglašala, poleg drugega lahkega orožja, težka partizanska strojnica, ki je krila premik naših borcev s ciljem proti Grmadi in preko nje na Gorenjsko stran.

Prebivalci vasi Hrastenice, Log, Hruševo, Babna gora, Belca, Dvor, Dolenja vas itd. so se prebujali in v strahu prisluhnili bitki, ki je merila prav čez njihova naselja. Iz ust nezavednega domačina pa je privrela ogorčena kletvica: »Prokleti, ko bi partizanov ne bilo, bi imeli mir!« Pri tem pa ni pomislil na to, da bi imel mir v deželi le, če okupatorjev ne bi bilo. Preplašene matere so prebujale svoje malčke, jih v naglici zavijale v odejo ter se z njimi vred skrile v varnejše kotičke svoje domačije. Njim so se pridružili tudi nekateri moški, drugi pa so smuknili neopaženo iz hiše ter jo pobrisali v hosto, eni zato, da se izognejo morebitni aretaciji, drugi pa so se pridružili našim borcem,

previdno prebijajočim se po Beljski dolini pod Grmado.

To jutro je sonce potovalo izredno naglo. Njegovi žarki so že zgodaj razpršili poslednjo jutranjo meglico. Sovražnik v številčni premoči v orožju in ljudeh je naglo prodiral in stiskal obroč. Topovi so grmeli že na Babni gori in Zvonešci; z Vel. Kuclja, Ravnika, Klopcev, Grmade in drugih vrhov, ki so zapirali Beljsko dolino, so pokale puške in regljale brzostrelke, vmes pa so pele smrtno pesem težke brede in mine. Beljska dolina se je spremenila v pekel.

Skozi redko in še golo hosto se je en del naših borcev prebijal, skoraj brez kritja, po levem, drugi del pa po desnem rokavu Beljske doline z namenom, da se pretolče skozi obroč na Gorenjsko stran, ki pa je bila po Nemcih tako tesno zasedena, da bi neopažena niti miška ne ušla skozi zaporo. Nemcem, ki so imeli pregled čez vso dolino, ni ušla nobena kretnja naših borcev. Naši fantje so se zavedali situacije, ki je postajala iz minute v minuto bolj kritična in je pretila, da jih uniči do zadnjega borca. Kljub temu so kljubovali in z izrednim heroizmom vstrajali v borbi z nadmočnim sovražnikom tako krepko, da je moral le ta pritegniti v akcijo tudi letalstvo, iz katerega se je usipala po dolini toča svinca, rušilnih ter zažigalnih bomb, ki so zažgale suho dračje in Beljsko dolino je zajel požar.

Vsi prehodi pod Grmado, zlasti oni iz Beljske doline so bili neprodušno zaprti in povsod so pokale puške in regljale so strojnice, in silni požar se je naglo širil in že obližnil marsikatero telo ranjenega ali mrtvega partizana.

Bitka, iz katere se je z neverjetnim junatvom prebijala glavšina naših borcev, je trajala ves dan. Sovražnik je besnel od veselja in s huronskim vpitjem dajal duška vzhičenju nad uspehom svoje »genialne vojne strategije«.

Sonce se je nagibalo že k zatonu, bližajoča se noč pa je prinašala sovražniku strah, zato so se črnosrajčniki previdno odpravili z bojišča, bojišče pa prepustili požaru, da dokonča započeto ofenzivo. Žal, nekaj naših borcev pa je vendarle obležalo in domači aktivisti še danes s potrtostjo pripovedujejo, kako so po končani bitki skrivaj stikali po pogorišču in pokopali mrtve in zoglenele ostanke padlih borcev Dolomitskega odreda. To je bil tudi eden od najstrašnejših dni v Polhograjskih dolomitih in nanj ne smemo nikdar pozabiti.

Hosta okrog Grmade je bila požgana in marsikatero človeško življenje uničeno; med žrtvami fašističnega divjanja pa so bile tudi nedolžne živali: ptice, zajci, srnjad itd. Videti je bilo kot da se je okupatorjem res posrečilo za vselej zatreti življenje na Grmadi.

Toda ne! Življenje se je povrnilo tudi na Grmado.

Takoj po osvoboditvi so člani naše Ljudske armade odstranili s pobočij Grmade in od dru-

god vse mine in bodečo žico, ki je med vojno delila »interesne sfere« med okupatorji, ni pa mogla razdvojiti slovenskega naroda. Ostanek bodeče žice, ki je rjaveča v suhih hudournikih še nekaj let po osvoboditvi opozarjala mimoidoče na grozote fašističnega nasilstva, sta voda in dolomitski pesek odnesla v globače in jo tamkaj pod seboj pokopala za vedno.

Na vrhu Grmade je spet veselo zaukal izletnik, na njenih pobočjih pa je sproščeno in gospodujoče znova zabokal rogač. In ne samo to! Kot bi narava hotela popraviti svojo zmoto, ko je dopustila tolikšno uničenje, je privabila na Grmado tudi bitja, ki jih dotlej njena pobočja niso poznala. Na Grmado se je naselila šestčlanska družina črnih predstavnikov naših planin — gamsov. Od kod so prišli, nihče ne ve. Kaže pa, da je ta mirni kotichek lovišča za to skromno in vendar ponosno divjad, bogato pogrnjena miza. Lovska družina, ki jih čuva kot posebnost svojega lovišča, jim poklada še slani priboljšek. Edina koza, ki živi v tej družinski skupnosti s petimi kozli in je že drugič povrgla po enega kozliča, si v času prska zaradi ženina prav gotovo ne beli glave. O nepravilnem spolnem razmerju, ki vlada v tej kozji družini, pa resno razmišlja lovska družina.

Grmada postaja za lovca čedalje bolj zanimiva zlasti, če pomislimo, da se je tjakaj naselil poleg gamsov tudi krivorepi črni planinski »hudiček« — petelin ruševce. Od kod, ni povedal. Verjetno od nekod, kjer mu je postal življenjski prostor pretesen. S seboj je v Dolomite privabil tudi Zalko in Grahko, ki sta lansko pomlad na Grmadi že gnezdili, zlegli in vzgojili prva osem, druga pa dvanajst kebkov, ki morda že sedaj, ko se približuje čas »kurje« ljubezni, razmišljajo na Grmadi o življenjskem prostoru. Med krivorepci pa šari trenutno tudi petelin — spaček.

Lovska družina posveča vso skrb svoji lovni divjadi. Zlasti se pri tem trudi njen član Polde in njegova sova Uharica, ki sta kaznovala že lepo število ujed, po drugi strani pa člani lovske družine zelo strogo nadzorujejo potepuške mačke in pse. Posebno skrb pa posvečajo lisici, podlasici in drugim grabežem. Da bo spis popolnejši naj omenim, da se je med »planince« na Grmadi naselil še fazan.

O vsem tem razmišljam, kadar me pot zanese v Polhograjske dolomite. Trpko mi je pri srcu, kadar mislim na boje, ki so divjali po pobočjih in grapah teh hribov in terjali od nas tolikih žrtev. Toda, ko se ozrem na zelena pobočja, ko mi pot preskoči dolgouhec, ko se čez grapo spelje ruševce, ko me s skal zvedavo opazujejo gamsi, ko odmeva po grapah glas bokajočega srnjaka ali da se njegova družica brezskrbno pase na komaj ozeleneli jasi s svojim pikastim mladičem in ko na vrhu Grmade veselo zauka izletnik — sem srečen: življenje je premagalo smrt, svoboda — suženjstvo.

Strah pred večno temo

Ludvik Marič

Ko sem prebral članek S. Kovača v 10. številki »Lovca« »Kritičen pogled na skupne love«, sem se nad njim zamislil in se spomnil marsikaterega podobnega doživljanja.

Jaz imam priložnost loviti samo na lovih, ki tov. Kovaču niso v najlepšem spominu. Šel je s teh skupnih lovov slabe volje vkljub velikemu plenu. Motijo ga stvari, ki jih drugi niti ne opazijo, so pa precej očitne. Strinjam se z njim v vsem tem, kakor tudi s tem, da je zadeva, ki jo obravnava, namreč družaben lov, nevaren zlasti v izrazito nižinskem lovišču, če se ne spoštujejo potrebne varnostne mere.

Opis prvega lova je natančno tak kot bi ga lahko sam opisal, ker sem se lani udeležil prav takega lova. Po opisu bi rekel, da je bil prvi lov v Prekmurju, drugi na Štajerskem, ker se drugi način v Prekmurju ne izvaja. Njegov članek nikakor ni pretiran. Pripomnil bi pa, da so nižinski lovi lahko zelo prijetni, polni užitka v družbi dobrih tovarišev, če so pravilno vodeni in udeleženci disciplinirani.

Rekel bi, da je zelo koristno nesreče opisati v »Lovcu«. Gotovo je vsak primer po svoje poučen.

Že nad petindvajset let se udeležujem lovov v nižinskem lovišču. Doživel sem dobro organizirane love in mnogo takih, ki so bili kar nevarni. Zvečer se je marsikdo oddahnil, da se je vse dobro končalo in to tisti, ki je oddal nepremišljeni strel in tisti, okoli glave katerega so žvižgale šibre. Svoj strah pa marsikdo zamolči, bodisi iz vljudnosti do onih, ki so ga povabili, bodisi zaradi tega, da ga ne bi zasmehovali kot bojazljivca. Bil sem večkrat priča nezgodam, zato je moja kritika upravičena. Po petindvajsetih letih udeležbe na takih lovih se ne bom oziral ne na eno ne na drugo stran. Iskreno tudi priznam, da sem se v pretekli jeseni tako ustrašil, da se še do danes nisem pomiril, potem ko sem zvedel, da so prejšnji dan mojemu nekdanjemu sošolcu šibre ugasnile vid in ga pogreznile v večno temo. Obnemel sem ob tej vesti in se spomnil, kolikokrat sem se mogoče sam nahajal v taki nevarnosti in me je obvarovalo zgolj srečno naključje. Tokrat je zla usoda neusmiljeno pokazala svojo moč.

Dobro bo, preden nadaljujem z opisom nesreč, da z nekaj besedami ponovim pravila za pogon v gozdu nižinskega lovišča. Na čelo pogona — stojišča postavimo lovce, ki jih hočemo mogoče počastiti ali take, ki težko hodijo ali druge, ki jih določi vodja lova. Na krilu izven gozda gresta dva ali več lovcev, da prestrežejo divjad, ki hoče ob strani pobegniti iz pogona. Gonjači z nekaj lovci, ki naj bi v glavnem vzdrževali red med gonjači, ženejo določeni kom-

pleks proti stojiščem. Po pravilu bi morali vsi streljati samo »ven« (nazaj), in to oni na stojišču, na krilih in v pogonu, ker se tako ne more zgoditi nesreča. Tolerira se lahko, da streljajo v pogon lovci na stojiščih, dokler so gonjači v varni razdalji. Lovcem v pogonu je to že težje dovoliti, četudi bi se držali varne razdalje in sicer zaradi tega, ker so »počaščeni« gostje na stojiščih prikrajšani za streljanje. Ti lovi se namreč vrše v pozni jeseni, ko so tla navadno še mehka, niso zmrznjena. Fazani in zajci najdejo še kritje in se dvigajo tik pred gonjači. To je seveda najboljša priložnost, da sklatiš fazana, ko se počasi mota skozi vejevje. Če si bister, tudi zajec med redkim drevjem ni težek cilj. Zajci jo navadno uberejo nazaj in jih zato na sprednjih stojiščih le malo pričakajo. Fazani se usmerijo po večini naprej, toda ne pridejo do stojišč, ker jih že ob vzletu postrele lovci med gonjači. Najverjetneje pride do stojišč oprezna lisica, toda ta se največkrat izmuzne že tedaj, ko sliši hrupne priprave za pogon. In če je v lovišču primerno dober stalež, je pokanja v črti gonjačev res dovolj, da te skomina, ko se dolgočasiš na stojišču. Res je tudi to, da je na strelišču priložnost le za težke strele, na »visoke« fazane, ki ne obetajo velikega plena. Zato niso navdušeni za stojišča vročerkvni lovci, željni številnega plena.

Če se pa dovoli streljanje v pogon, je nujno, da da vodja lova znak z rogom, kadar naj to preneha. Med lovci je navadno več gostov, ki ne poznajo dolžine pogona in ne vedo, kdaj se obe črti približata na nevarno razdaljo. Toda, kakšna naj bo ta razdalja? Saj še vedno nekateri uporabljajo debele šibre, ki lete do 400 m daleč. Strelja se pa ravno na fazane poševno navzgor, kar omogoča šibram najdaljši let. In mnogokrat pogon niti ni dolg 400 m. V ravninskih gozdovih tudi bolj redko najdeš tako debelo drevo, da bi lovca na stojišču popolnoma zavarovalo. Bližajoča se črta gonjačev marsikomu na stojišču prižene več strahu kot divjadi. Tisoč in tisočkrat se v podobnem primeru ni zgodilo nič. Vendar to ni tolažba, vsaj ne za mene, ko začno ropotati šibre po vejah. Navadno na stojišču zavpijem, naj pazijo prihajajoči lovci, ker so že blizu stojišč. To seveda često prežene divjad, ki se je pritislila pred stojiščem. In šele ko se odzovejo, sem kolikor toliko miren za svojo kožo, najbolj seveda za oči.

Čeprav trdi del literature, da prosto padajoče šibre niso nevarne, sem bral, da je taka šibra uničila oko. Ali misli vsak na to, da je celoten raztros šiber n. pr. na razdaljo 80 m 4—12 m (po debelini šiber) ali na to, da se šibre odbijejo ne samo od drevja, vej, kamnov, ampak

tudi od tal, naj so suha ali mokra in kakršne-koli sestave, pa tudi od vode. Praktično torej vedno, če dovolj močno zadenejo ob oviro. Snop šiber je najbolj nepreračunljiva reč, ki ne varčuje z žalostnimi presenečenji.

Daleč smo tudi še od tega, da ne bi tekmovali lovci, kdo bo dosegel več plena. In to tekmovanje je seveda izvor mnogih nesreč. Zaslepljeni od napačne ambicije, precizirajo varnostne mere in mnogokrat tvegajo strele z upanjem, da se nič ne zgodi in da verjetno ni nikogar v strelni črti. Izvajanje lova je mnogostranski plemeniti šport in se ne sme vrednotiti po številu plena. Kdor išče v lovu samo množino zadetkov, ta naj se posveti streljanju na glinaste golobe. Tam je priljubljen, da streljaš kolikor hočeš in so zadetki edino merilo kvalitete športnika.

Mnogim nesrečnim primerom sem bil priča, o mnogih sem bil točno informiran. Marsikako šibro pod človeško kožo sem potipal. Nekatere primere opišem v premislek onim, ki na lovu ne vidijo drugega kot divjad in ne zasledujejo drugega cilja kot številan plen. Ti se ne zavedajo nobene nevarnosti, goni jih slepa strast.

Lovili smo v hribovitem terenu. Šel sem med gonjači. Zaradi gozdnatega grapastega pobojča črta ni mogla biti povsem ravna. Mlad fant — gonjač desno od mene je bil kaka dva metra pred menoj. Bili smo na gosto, kakih 15 korakov vsaksebi. Desno od mene so dvignili zajca in ta je tekel vzporedno, a blizu črte gonjačev. Lovec desno od mene je užgal po njem, zadel pa je gonjača po desni strani. Na srečo so bile drobne šibre, ki niso prodrle do notranjih organov in oči so ostale.

Drugič smo lovili s krožnim lovom. Na koncu smo stisnili krog okoli zaraslega jarka, da je bil človek ob človeku. Iz grma je zletel fazan in eden ali dva sta naglo užgala po njem. Možakar — gonjač, oddaljen kakih 30 korakov od mene, se je prijel za krvavo lice in začel prav pošteno zmerjati lovca, ki je bil kriv. Zadelek je bil nekaj centimetrov pod očesom. Spet sreča.

Lovili smo jerebice, strel na jerebico je šel poševno proti bližnji zgradbi. Šibra je zadela človeka, ki je gledal skozi okno. Na srečo je bila tako oslABLJENA, da kože ni prebila, očesa pa ni zadela.

Na krožnem lovu je mlad gonjač dobil šibro v oko in je bilo uničeno. Medtem ko je opozoril na sebe, je padlo več strellov na fazana in zajca. Sodišče ni moglo ugotoviti krivca, obsojena je bila družina na 350 000 din odškodnine. Napaka je bila, da niso takoj po nesreči temeljito ugotovili dejansko stanje in krivca. To je treba v vsakem primeru z zapisnikom in skico. Vodja lova ni za šalo postavljen, pred sodiščem ga lahko čaka presenečenje.

Lovski tovariš, ki že lovi v večnih loviščih, je dobil odbojek. Šibra se je zarila tik očesne votline v meso in res samo za las od očesa.

Začenjal se je krožni pogon. V obe smeri je že odšlo nekaj lovcev in gonjačev. Ko je prišel na vrsto lovec X, je takoj nabil puško in šel v vrstnem redu. Komaj je naredil kakih 50 korakov, mu je postal plašč odveč in ga je med hojo začel slačiti. Pri tem mu je padla puška na tla in se sprožila. Strel bi lahko poškodoval več ljudi, slučajno pa je samo enega lovca. Dobil je mnogo šiber, v roko, bedra in zlasti nevarne v okolici pljuč. Ker je bila razdalja majhna, so prodrle šibre nevarno globoko in so ranjenca takoj odpeljali k zdravniku. Zadeva se ni komplicirala, ker sta bila oba prizadeta svaka. Ta lovec nosi puško z avtomatično varovalko. Ta primer dokazuje, da je samo prazna puška varna.

Pripetilo se je že pred vojno, da je odbojek zadel ščipalnik upravitelja grofovskega veleposestva, ki je bil gostitelj. Upravičeno ga je tako razkačilo, da je lov prekinil in že naročena večerja je ostala nedotaknjena. Bil je močno kratkoviden in drobci očal ali šibra bi ga lahko oslepila.

Poznam dva dobra lovca, eden od njiju ima tik nad obrvjo pod kožo osmico, drugi šestico pod očesom ob lični kosti. Tudi ta dva nista bila daleč od oslepitve. Takšnih, ki pa imajo po nogah kakšno šibro, je pa precej. Vendar je bolj slab pregovor, ki pravi, da vsak dober lovec prenese kakšno šibro, ker ima lahko takšno mnenje težke posledice.

Za konec naštevanja še tri nesreče iz preteklega leta.

Na krilu gozdnega pogona sta šla dva lovca v primerni razdalji. Sprednji se je čez čas ustavil za grmom z namenom, da bi tam prestregel kako divjad. Lovec za njim tega ni vedel in je streljal na zajca, ki je pred njim prišel iz pogona, obenem pa zelo nevarno ranil lovca za grmom.

Pri gozdnem pogonu je črta gonjačev s prideljenimi lovci prečkala v hribovitem terenu jarek. Nek lovec je pri tem padel in se mu je sprožila petelinka. Strel je zelo nevarno ranil v vrat bližnjega gonjača.

Strah mi je pognala v kosti tretja nesreča, ki sem jo že omenil v začetku in kateri je na srečo malo podobnih. Vsaj jaz ne vem za nobeno in tudi mnogi moji znanci ne, med njimi tudi dolgoletni sodni izvedenci ne vedo za tak primer. Tudi v literaturi nisem bral o takem primeru.

Ali si lahko zamislite, s puško v roki napeto čakate na lisico, ki jo glasno avizirajo gonjači, vidite za hip, da se njen rdeči kožuh zabliška skozi golo grmovje; vaše srce je polno lovskega veselja, športnega užitka v gozdu, skozi veje sije bleščeče jesensko sonce. Vidite tovariše, drevje, divjad, oblačke in sonce na nebu — a nenadoma ugasne sonce, vse se pogreza v temo. Ali vas ne spreleti groza? Nikdo se ni odločil za lovca z

mislijo, da ga zadene taka usoda. Vsak pa zato, da bo z vsemi svojimi čutili užival naravo, tisto naravo, ki je vedno manj, da bo krepil svoje telo in razvijal svoja čutila, spoznaval poštenost, iskrenost in pravičnost ljudi, ki jim je tehnika dala v roke priprave, s katerimi pridobivajo vedno večjo moč v naravi.

Gotovo so lovčeva pota lahko zvezana z nevarnostjo, zlasti v planinah, na vodi in tudi pri srečanju z zvermi in z veledivjadjo. Vendar pri običajni pazljivosti te nevarnosti v naših razmerah niti toliko ni kot pri kakem drugem športu. Izključiti pa moramo nevarnosti, ki so odvisne od naših dejanj.

Bil sem priča, ko je mnogo šiber zadelo obraz gonjača, vse okoli oči, a na srečo nobena oko. Tokrat pa se je usoda kruto izkazala. Obraz sta zadeli dve drobni šibri in vsaka je ugasnila po eno oko. Razdalja je bila 78 metrov, strel je bil namenjen lisici, ki je tekla 34 metrov od strelca.

Ali se spomnite pri tem na strele, ki ste jih lahkomiiselno oddali v tekmi za dosego boljšega uspeha, ko niste bili prepričani, da so brez ne-

varnosti in vam ne vztrepeta naknadno srce, da bi se lahko nesrečno končalo.

Proč z neumnim pohlepom za večji plen na lovu, saj to vendar ni namen današnjega lovca. Tudi ugleda vam to ne prinese, če vedo o vas, da se vas je treba daleč izogniti in nihče noče biti na lovu vaš sosed. Poznam bivšega lovca, ki je bil imeniten strelec, bil pa je brez vsakega ugleda, ker je pred nosom sosedu streljal divjad, tvegaj smrtnonevarne strele in v nobenem oziru ni bil lovec kot bi moral biti. Spremljala ga je sreča in je mogoče pravočasno odložil puško, preden se mu je sreča izneverila. Nepreračunljive šibre bodo še kdaj pa kdaj z zlohotno usodo povzročile nesrečo. Na lovcih je to, da bo to čim redkeje.

Kdo je bil kriv, da se je nekomu svet pogreznil v večno temo? Sodišče bo raziskalo, če je bil to zgolj nesrečen slučaj brez osebne krivde vseh, ki so sodelovali ali površnost enega ali drugega. Vendar je ta nepotreben primer opomin na strogo upoštevanje pravil za varnost, ki naj nam omogočajo prijetno izživljanje v naravi, ne pa tveganje zdravja.

STRAHOVALEC S KRSTENICE

Prof. dr. Jože Rant

Pred zadnjo vojno sem rad hodil na ruševca na planino Krstenico v Bohinju. Lahek dostop na planino, lepa okolica in obilo ruševcev, ki so imeli rastišča kar okrog planšarskega stana, so bili tehtni vzroki, da sem celo vrsto let preživel po nekaj lepih majskih dni v tem planinskem raju. Rastišče ruševcev je bilo tako blizu planšarskega stanu, da si jih lahko tako rekoč iz postelje streljal.

Lovišče na Krstenici je bilo poverjeno lovskemu čuvaju Joži Arhu iz Češnjice. Bil je mož velike, vitke postave, širokih pleč, le hlače so nekako preveč otepale po dolгих nogah. Neko liko v letih je že bil in nadušljiv. Najraje sva stanovala kar v planšarskem stanu, kjer je bil edini komfort odprto ognjišče in pograd, postlan s suho travo moravo, na kateri se je prav imenitno spalo. Joža ni bil samo dober lovec temveč tudi dober kuhar. Posebno čaj je znal kaj hitro pripraviti. Tudi koruzni žganci so mu šli pri kuhi zelo hitro od rok in jih je tudi vedno hvalil češ, da je to imenitna »košta«. Bil je strasten kadilec, le njegova travca je imela žal kaj čudno aromo. Svoj tobak si je pripravljaj po svoje. Ker je imel naduho je mešal tobak z ajbišem in nekim gorskim mahom. Ta njegova specialiteta pa je imela poseben duh, zlasti še, ker jo je zavijal v časopisni papir.

Bilo je nekaj let pred vojno, ko sva z Jožo, že precej pozna, ob luninem svitu prišla na Krstenico. Hitro sva legla, jaz na moravo, Joža pa se je položil kar po goli klopi. Noč je bila kaj kratka, morala sva biti namreč zgodaj v zaklonišču. Že med potjo iz Bohinja je Joža z nekako skrbjo pripovedoval, da je letos na Krstenici kaj malo ruševcev, da opaza le enega starega petelina, ki je velik pretepač in prežene vse druge. Bila sva že ob drugi uri v zaklonišču.

Bleda luna se je že nagibala proti Bogatinu in sipala medlo luč po zasneženih kontah Krstenice in Ograd. Povsod planinski mir, le od časa do časa je potegnil hladen veter z gora v dolino in zašumel skozi veje zaklonišča. Nehote sva se z lovцем tesneje zavila v koce, kajti polagoma naju je pričel lizati »gorski jelen« in zaspanec se nama je kradel na oči. Rahel veter je šelestel uspavanko in nekajkrat je omahnila glava. Ura je komaj dve po polnoči. Sam mir. Minute teko počasi, zdi se, da so tedne dolge. Mraz bode skozi obleko in nehote seže roka po steklenici s toplim čajem. In zopet naju premaga zaspanec. Naenkrat me narahlo sune Joža: »Ali ga slišite, gospod, na Ogradah se že eden oglašja« in si prižge cigareto. Res, od daleč se je čul pritajen kratek čuuši in zopet je bilo vse tiho. Tudi ta zgodnji rogovilež je kmalu utihnil.

Mesec se je skrila za Bogatin, okolica postaja nekoliko mračnejša in na vzhodu se jamejo kazati obrisi Grintavca in šiljastega Storžiča. V njunem ozadju prične rumeneti jutro. Nebo je brez oblaka, obeta se lep majski dan. Tam doli v Vojah se čuje od daleč skovikanje sove in nekje v Pršivcu se je oglasila kukavica. Polagoma oživi tudi okoli naju planinski svet, oglasi se komotar s svojim trdim predirnim glasom, oglasi se belka in v ruševju zažvrgoli planinski škrljanec. Jutranje ptičje petje postaja vedno živahnejše in zbor pevcev je očarljiv. Toda zaspanec neumorno sili na oči... Kot bi z vso silo vrgel velik kamen preko zaklonišča, zašumi nekaj v zraku in oni, ki ga čakava, sede nedaleč od naju na snežišče. Komaj ga vidiva; pretemno je še. Močan ču šiu šiu odmeva od sosednjih bregov in nama pravi, da mora biti to pravi »fant od fare«. A »lej ga zlodja«, kakor je rekel lovec Joža, je priletela preko naju z glasnim ghak, ghak, kokoš in se speljala nekam daleč. Ruševce se je takoj odzval ljubkemu vabilu in jo hitro popihal za izvoljenko. Na planini je nastal neprijeten mir in ta tihota nama je postajala vedno bolj zoprna. Vse jutro nisva slišala petelina, le daleč na Ogradah so se oglašali. Razočarana sva se vrnila v najin planinski hotel.

Ves dan sva se dolgočasila in modrovala, kako bi dobila v roke tega viteza. Večerne ure so nama hitro minevale ob plapolajočem ognju. Joža je bil zgovoren, zlasti še, če je djal na jezik malo »kačje slin«. Med pripovedovanjem je strastno kadil svoj fabrikat. V prijetnem planinskem okolju so bili večeri kratki, pripovedovala sva si razne lovske doživljaje. Posebno rad se je Joža spominjal lovskih dogodivščin zakupnikov bohinjskih lovišč in jih kritično ocenjeval. O pravih lovcih je spoštljivo govoril, da so bili kakor treba, nekaj pa jih je žigosal za »bohinjske mesarje«. Taki zakupniki so dobavljali meso bohinjskim mesarjem, saj je menda včasih po lovih viselo v njihovih mesnicah tudi po deset gamsov. Med tem plenom so bili neredko kozličji. Omenil je tudi zakupnika, ki je vsako leto ustrelil 5, 6 ali več ruševcev in so jih lovski čuvaji nosili v dolino navezane na palicah, kot pri poljskem lovu zajce ali fazane. Takih Joža ni maral.

Vsako leto mi je Joža pripovedoval, da ima neko čarodejno piščal za klicanje gamsov. Kakšna je bila ta piščal, ne vem, ker ga nisem mogel pripraviti, da bi mi jo pokazal, kaj šele prodal. Trdil je, če so le gamsi nižje kot lovec, da jih z lahkoto privabi in izbira je lahka. Ne vem ali je nesel Joža to skrivnost v grob ali jo je zaupal kakemu bohinjskemu lovcu. Zelo nazorno mi je opisoval dogodivščine bohinjskih lovcev z divjimi lovci. Včasih so bila taka srečanja kar dramatična. Večkrat je moral zakupnik bežati pred s sajami namazanimi divjimi lovci v ženskih krilih. Včasih pa so morali divji lovci po najbližjih poteh v dolino. Prav živo mi je opi-

Lovec Joža Arh
iz Češnjice pri Bohinju

Foto dr. J. Rant

soval, koliko velja bohinjska prisega pred sodnijo in koliko so vredne bohinjske priče. Nad izjavami bohinjskih divjih lovcev so si advokati v Radovljici velikokrat belili lase in se trudili, da bi izluščili pravico in resnico. Tako se je moral nekoč zagovarjati bohinjski kmet zaradi divjega lova. Da bi imel manj stroškov, si je nabasal v žep suknjiča »mohanta«¹ za malico in da bo ceneje. Ko skesano stoji pred sodnikom, dobi sodnik v nos nek čuden duh ter vpraša Bohinjca: »Oče, vi ga imate pa že v hlačah.« Bohinjec pa: »Ne gospod, ga imam pa kar u mavš«². Se pač nista čisto razumela.

Tako mi je Joža ob ognju pripovedoval ve-sele in zanimive zgodbe iz Bohinja, da nama je ostajalo kaj malo časa za spanje.

¹ »Mohant« izdelujejo Bohinjci iz sirotke, ki ostane pri izdelovanju znanega bohinjskega sira. Zori v škafu, obloženem s kamenjem in ima, ko je zrel, podoben duh kakor kvarglji.

² v »mavš« = v malhi; malha je notranji žep pri suknjiču.

Naslednje jutro sva bila že zopet pred tretjo uro v zaklonišču, ki je bilo sredi planinice nad sirarno. Zopet se je zgodaj oglasil petelin z istim močnim glasom in prav tako ga nama je zopet pred zoro odpeljala kokoš.

Joža je bil ves iz sebe, preklinjal je kure in sploh vse, kar diši, kot je rekel, »po babah«, ker so pač te krive vsega zla. Izgledalo je, da bova to pot brez petelina. Joža ni izgubil poguma. Šla sva malo na ogled po grebenu Krstenice. Kmalu slišiva onstran robu dva petelina. Zavlekla sva se brž v košato ruševje in jel sem klicati petelina »na kokoš«. Ni trajalo dolgo, ko je vpadel na snežišče stasit ruševca, a žal predač. Zato sem sladko oponašal kuro in na moje klice je priletel še drugi petelin. Joža je od veselja skoraj zavriskal češ, zdaj bo pa zares. Petelina sta stala nekaj časa nepremično, drug nasproti drugemu, nekajkrat zapihala, odskočila od tal, se kmalu spoprijela in se nekaj časa prepirala spoprijeta s kljunoma za vrat. Končno se je eden odtrgal in stekel po snegu okrog macesna, drugi za njim. Tako sta nekaj časa plesala okrog debela. Joža je strokovno pripomnil: »Zdaj sta šla pa v renk«. Zapihal sem jima nekajkrat na kuro in jih tako le privabil v bližino. Dobro merjeni strel je prekucnil na videz močnejšega petelina. Ko pa se je smrtno zadeti valil v kotanju ter v smrtnem boju otrepal s perutmi, se je drugi zagnal vanj kot skobec in ga obdeloval s kljunom. To početje me je presenetilo. Zato sem se hitro pokazal iz ruševja in tako odpodil vročerkrnega pretepača.

Z delnim uspehom sem se vračal v Ljubljano, Joža pa mi je ob slovesu zagotavljal, da bo prihodnje leto lov boljši.

Leto je bilo hitro naokrog in pomlad je zopet oživila z vsemi svojimi čari. Zopet sem se najavil Joži. Voznik me je že čakal na postaji v Bistrici. V prijetni vožnji sem občudoval lepo majsko jutro. Sadno drevje se je bohotilo v bogatem cvetju, sveže zelenje je sililo že visoko v planine in Bohinjci so pridno sadili krompir. Ob taki vožnji se človek vtopi v prijetno sanjarjenje in čas hitro mineva. Kar prehitro sem bil pri jezeru in že od daleč sem opazil sloko postavo lovca Jože. Ob srečanju je bil nekako čemerem in slabo razpoložen. Njegove prve besede so bile: »Gospod, da vam povem, na Krstenici je sam hudič in ne petelini. Na Krstenici je prava strahovlada, vse mrtvo, nobenega petelina. Ne vem, če bo kaj.« Potolažil sem dobrega Jožo in ker je bil nosač tudi že nared, smo lažno krenili pod Grintavcem na Krstenico. Joža je ves večer tarnal in preklinjal petelina.

Zgodaj sva bila v zaklonišču na planinici kot vsako leto. In res, zgodaj je vpadel isti ruševca na snežišče z glasnim ču šui šui in naznanil, zopet sem tu. Kot je nenadoma priletel tako je nenadoma odletel — zginil kot bi ga odnesel veter. Vse jutro nisva slišala petelina, vse je

bilo tiho, vse mirno, res kakor je povedal Joža, »vse je mrtvo«. Ko sva se vračala z lova, sva opazila najinega petelina globoko pod sirarno, kako je plesal okrog debelega starega macesna in korajžno grulil. Zadovoljna sva bila, ker sva sedaj vedela, kje je. Hitro sva naredila načrt za drugo jutro. Tam sva še isti dan postavila zaklonišče. Terenske razmere pa so bile take, če si hotel obvladati teren, da je bilo treba v zaklonišču stati in se naslanjati na deblo starega macesna. Sklenila sva, da Joža sede v zaklonišče na planinici, jaz pa v to novo, spodnje ter da streljava ob vsakem času, h komur bi pač prišel petelin. Zgodaj zjutraj sem bil v zaklonišču, ker je petelin prihajal na rastišče že pred tretjo uro. Tudi to jutro se je rano oglasil z bučnim čušui niže pod mojim zakloniščem. Ker sem se bal, da mi ga zopet ne spelje kaka kokoš, sem se mu takoj oglasil na kuro. Na moj ghak, ghak je brž odgovoril z čušui. Da bi ga še bolj podžgal, sem se na njegov klic takoj oglasil s kratkim čušui — kot mlad petelin. Mojim klicem se je redno in hitro odzival. In glej vruga, v hipu je bil pri meni in že slišim, kako praska po skorji starega macesna, na katerem sem slonel. Obiskal me je v zaklonišču samem. Občutil sem, da hodi tik ob mojih nogah. Skoraj sem okamenel od presenečenja, niti dihati si nisem upal. Zamižal sem, držal sapo in samo želel, da ga vrug čimprej odnese iz mojega zaklonišča. No, ruševca je imel druge misli. Iskal je z vso togoto nasprotnika, ki se mu je bil upal oglasiti. Po nekaj trenutkih ga vidim, kako ves raztogoten išče okrog starega štora svojega tekmeča. Polagoma se je oddaljeval proti planinici, kjer je čakal Joža. Sedaj sem bil svest uspeha, ker sem petelina s klicanjem tako rekoč privezal na kraj. Vendar sem bil nekoliko nevoščljiv, da bi ga odstrelil Joža. Zato sem se petelinu od časa do časa oglasil »na kuro«. Čakal sem samo, da se toliko zdani, da bi dobro videl muho. Tako sem se pogovarjal z ruševcem dobrih 40 minut in bil tako živčno napet, da me je oblival pot. Ko se je jelo zoriti, da sem dobro ločil muho na puški, sem se odločil za zadnji naskok. Skušal sem kar najbolj božajoče oponašati kokoško, vmes pa na kratko mlajšega petelina. Petelin se je takoj užgal in že na prvi glas se je naenkrat obrnil proti meni ter bližajoč se našpirjen in v jezi grulil in odskakoval od tal. Že od daleč sem videl, kako se mu lesketa črno perje in kako mu nad ušesi žare rože. Zdel se mi je kot mlad žrebec, ki s privihano grivo in repom ter s široko odprtimi nozdrvi čuti v bližini vročo kobilo. Poslednjič sem mu na kratko zapihal in ko se je približal na 15 metrov, sem s puško že pri licu, ukrivil prst. Ruševca je obležal na mestu in še narahlo trzal s perutmi. Hitro sem bil pri njem, ga vzel v roke in čutil zadnje tresljaje umirajočega telesa. Perje se mi je zdelo kot obleka šumeče taft svile mlade neveste, ki jo objemam. Ko ga tako občudujem, mi položi glavo na prst,

ki je sprožil nanj smrt, in iz kljuna se pokaže kaplja rubinaste krvi. Streslo me je in lovske užitke mi je zagrenila obilica samoočitkov. Sram me je bilo samega sebe, sram pred naravo. Kaj mi je storil ta lepi petelin, da sem ga ob njegovem najčudovitejšem času rasti, v najlepši svatovski obleki — ustrelil. Sramoval sem se dejanja, posebej še kot človek, ki da je s svojim umom višek stvarstva. Ob takih mislih sem s težkim srcem nesel petelina proti planšarski staji. Od daleč mi je že mahal Joža in mi čestital: »Pa ste ga le! Sedaj je pa kraj strahovlade na Krstenici.« Potrt sem Joži potožil svoje grenke občutke, pa mi je odvrnil: »Veste gospod, ta stari morajo preč, ta star se morajo ta

mladim umaknit.« Tudi te besede so se v meni globoko dojmile. Ob slovesu mi je naročil Joža, da na steno pod ruševca napišem: »To je strahovalec s Krstenice.« Izpolnil sem njegovo željo. Izpolnile so se tudi druge njegove besede. Čez teden dni je Krstenica ponovno oživila. Zopet je bilo na rastišču pet petelinov in že po enem tednu je odstrelil lepega petelina moj prijatelj dr. L.

Joža je imel prav, da se morajo stari umakniti mladim. Tudi Joža se je že umaknil in jaz se pripravljam, da napravim prostor mlajšim. Tako je pač življenje...

To sem napisal v spomin na dobrega lovca Joža Arha iz Česnjice v Bohinju.

Komentar k osnutku gospodarske analize o škodi po divjih prašičih in medvedih

Rino Simoneti

Konec februarja je plenum Lovske zveze Slovenije obravnaval škodo, ki jo povzročajo divji prašiči in medvedi v loviških lovskih družin LR Slovenije. Za ta namen je bilo pripravljenih več statističnih tabel in posebno poročilo. Ker je plenum želel, da seznani članstvo z vsemi vidiki tega vprašanja, je sklenil, da material objavi v skrajšani obliki.

Nekaj zelo resnih razlogov govori za to, da se taka analiza imenuje le osnutek. Vsem je znano, da so podatki lovskih statistik močno približni. Vrednost plena zaščitene divjadi kot divjih prašičev je obračunana po povprečnih obračunskih cenah, ker o teži in dejanskih možnostih prodaje ni podrobnih podatkov. Zabeleženih tudi nimamo podatkov iz revirjev Uprave gojiteljev lovišč. Morebiti so zbrani podatki za posamezne lovske zveze dokaj pomanjkljivi. Obdobje treh let in dejstvo, da pri takem opazovanju ni mogoče upoštevati vseh posameznosti, vrednost analize povečajo, ker odkriva najbolj tipične probleme, ki so skupni za vsa področja naše republike.

Znano je, da je lovska organizacija vedno pozorno obravnavala lovsko škodo. Ugotavljali smo, da škoda narašča, da so zaščitna sredstva, ki naj preprečijo večjo škodo, nezanesljiva, da posamezni poljedelci z ocenami povzročene škode pretiravajo, da pa je škoda resnično občutna. Negotovo je le, če odškodnine, ki jih plačujemo, pridejo vedno v roke upravičenih oškodovancev. V teh razpravah smo verjetno povedali prav vse, kar je mogoče reči o zunanjih vidikih tega pojava, manj pa smo posvetili pozornosti gospodarski oceni koristi in škode, ki jo povzroča črna divjad. Za lovce je gotovo nesporno, da želimo divje prašiče ohraniti v naravi tam, kjer so zanje naravni pogoji. Zato bomo morali ustrezno reševati tudi problem škode, ki jo povzročajo na poljskih kulturah.

Odgovornost za škodo po veljavnih predpisih

Po veljavnem zakonu o lovu je odgovorna za škodo, ki jo povzročijo divji prašiči, lovska družina, kot neposredni lovski upravičenec, ki ima pravico na regres iz skladov lovske zveze. Lovska zveza sme

ugovarjati višini in upravičenosti lovske škode. Ta ureditev je imela v preteklosti ugodne posledice, ki so se pokazale najbolj v materialni in organizacijski učvrstitvi onih lovskih družin, ki bi z lastnimi sredstvi ne zmogle bremena lovske škode in bi morale čez mero poseči v osnovni fond zaščitene divjadi ali pa zvišati članske prispevke. Oboje je škodljivo. Večji prispevki lovskih družin nižinskih lovišč v sklade, iz katerih smo črpali sredstva za regrese, so bili povsem upravičeni. Saj so lovske družine prejele lovišča v upravljanje od ljudske skupnosti in po prevzemu pričele izvajati lov ter v nekem smislu izkoriščati naravno rento, to je splošno premoženje v loviščih brez predhodnega vlaganja. To razmerje se je izpremenilo kmalu po osvoboditvi. Povsod v Sloveniji je bilo vloženo mnogo denarja in prostovoljnega dela tako, da je res vprašanje do kod je še upravičeno neenakomerno zajemanje finančnih sredstev za lovski sklad in v njegovem okviru tudi regresni fond.

Največja pomanjkljivost sedanje ureditve regresiranja škode je v materialni nezainteresiranosti lovskega upravičenca, to je lovske družine, na pravični oceni in preprečevanju škode. O tem prepričljivo govore številke, na kar se še povrnem.

Lovska škoda je nujen spremljevalec intenzivne gojitve divjadi. Divji prašiči jo povzročajo v gospodarsko pasivnih predelih in je tako povsem socialni problem za prizadete kmetovalce in le v manjši meri splošno gospodarsko pomembna. Ker bodo pridelovanje krompirja in koruze na najbolj ogroženih predelih perspektivno opuščali, bo gospodarski pomen škode vedno manjši. Pri vsem tem pa so kmetovalci za škodo po divjih prašičih izredno občutljivi. Lovske družine, ki pri ocenitvah škode sodelujejo ali se celo z oškodovancem same poravnajo, se često obotavljajo z izplačilom. Čakajo na regres, ki ga dodeli lovska zveza. Ta pa lahko zahtevke proučuje samo na osnovi zapisnikov. Administrativna kontrola podatkov iz zapisnikov je imela izredno dobre rezultate v preteklosti, ker je zresnila naše lovske kolektive. Žal redno odpove v svoji končni fazi. Upravičeno zmanjšane zahtevke posameznih oškodovancev so lovske družine prevrgle na

oškodovance tudi v onih primerih, ko so odškodnino določile sporazumno ali pa je do znižanja odškodninskega zahtevka prišlo, ker je družina prepozno predložila zapisnike ali sicer kršila določila o poslovanju z škodnimi zapisniki. Tako je nastalo upravičeno nezadovoljstvo, ko je do zmanjšanja regresa prišlo po krivdi lovske družine. Odgovornost za kritiko, ki je bila izrečena v posameznih organih našega samoupravnega družbenega sistema, so lovske družine prevalele na višje lovske organizacije. To zavračanje družbeno politične odgovornosti za škodo je druga velika pomanjkljivost veljavnega sistema za regresiranje. Položaja nismo uspeli bistveno izboljšati tudi po tem, ko smo sprejeli utemeljeni sklep, naj lovske družine škodo poravnava vajo sproti.

Vsi regresni fond, ki jih kot neenakomerne obremenitve ali kot prelivanje sredstev ne bomo mogli docela odpraviti, so v bistvu destimulativni, ker vzdržujejo zaostale lovno gospodarske razmere, zmanjšujejo neposredni interes za razumno gospodarjenje, t. j. primeren odstrel ter preprečevanje in pravično oceno lovske škode. Regres izplačujemo brez gospodarske ocene širših lovnogospodarskih področij, ki te dotacije prejemajo in s tem demobiliziramo lastna prizadevanja teh lovske kolektivov. Če bodo regres v tej ali oni obliki še vedno potrebni, bo verjetno edina racionalna rešitev zbiranje sredstev iz prizadetih področij in neposredne okolice. Vzporedno pa bo šel prenos odgovornosti in

sredstev na nižje organizacijske enote, za kar imamo obilo izkušenj na drugih področjih gospodarskega razvoja.

Gospodarski pomen škode za lovske organizacije

Odgovor na vprašanje, kaj škoda pomeni v gospodarskem življenju lovske organizacije, iščemo lahko v dveh smereh. Koliko škode je mogoče kriti iz izkupička za uplenjene divje prašiče?

Drugi vidik je finančna vrednost plena v zvezah in področjih, kjer se divji prašiči pojavljajo kot plen, ki ga spremlja lovska škoda. To opazovanje lahko izvršimo tako, da primerjamo izplačano škodo z vrednostjo plena samo v onih lovske družinah, ki uplenjajo divje prašiče ali pa postavimo škodo v razmerje do vrednosti vsega plena posamezne lovske zveze. Ker se želimo omejiti le na prizadete lovske družine, je prva primerjava primernejša.

Kjer pade vrednost uplenjenih divjih prašičev pod polovico izplačane škode, je škoda kar občutna. Te zveze so Gorica, Novo mesto, Kočevje in Celje. Ravno pri teh zvezah pa je absolutna gospodarska moč, ki se kaže v celotni vrednosti plena na hektar različna. Nizka v Novem mestu in Kočevju, višja v Gorici in Celju. Z lovske gojitvenih vidikov je zanimivo, kje delajo prašiči nesorazmerno veliko škodo in bi morali to upoštevati pri sestavi katastra in uravnavanju praktične odstrelne politike. Vredno pa si je ogledati tudi prizadevnost za vnovčevanje plena po posameznih lovske zvezah.

IZPLAČANA ŠKODA IN VREDNOST DIVJIH PRAŠIČEV V TREH LETIH

Od lovskega leta 1957-58 do 1959-60

Lovska zveza	Število uplenjenih divjih prašičev	Vrednost uplenjenih divjih prašičev	Izplačana škoda	% vrednosti uplenjenih divjih prašičev do izplačane škode
Celje	165	1 468 890	3 045 782	48,2
Gorica	57	405 664	2 085 279	19,4
Kočevje	144	529 820	1 552 249	34,1
Koper — Postojna	122	701 120	1 300 232	53,9
Kranj	63	453 000	559 517	81,0
Ljubljana	300	2 388 916	3 827 629	62,4
Maribor	15	146 584	198 553	73,8
Novo mesto	130	520 970	2 138 563	24,3
Pomurje	—	—	—	—
Ptuj	22	184 540	162 245	113,2
Trbovlje — Videm - Krško	144	803 452	1 330 126	60,4
Skupaj LZS	1162	7 603 556	16 200 875	46,9
Triletno povprečje	387	2 534 518	5 400 291	46,9

Polovična vrednost uplenjenih divjih prašičev

Iz tabele zgoraj je razvidno, da so lovske zveze prejele kot polovično vrednost za uplenjene divje prašiče prav različne vsote. Divji prašiči so različno težki. V povprečju treh let pa se razen izjem podatki izravnavajo in je primerjava tem boljša, čim daljša je opazovano obdobje. Lovske družine so torej različno upoštevale svojo obvezo, lovske zveze pa so po drugi strani posvečale dohodku iz polovične vrednosti različno pozornost. Triletna povprečna dvojna polovična vrednost 6078 din je gotovo prenizka, saj bi divji prašiči tehtali po tem računu v povprečju 30 kg.

Zanimiv pokazatelj je tudi, koliko % škode bodo posamezne lovske zveze lahko krile s polovično

vrednostjo divjih prašičev, če te dohodke namenijo izključno za poravnavo škode pod pogojem, da se intenziteta zbiranja polovičnih vrednosti ne poveča, za kar obstoje očitno velike možnosti.

Celje	21,83 %
Gorica	9,28 %
Kočevje	17,07 %
Koper - Postojna	14,87 %
Kranj	35,21 %
Ljubljana	31,21 %
Maribor	36,91 %
Novo mesto	12,18 %
Ptuj	56,87 %
Trbovlje - Videm Krško	30,10 %
Triletno povprečje LRS	21,78 %

**POVPREČNA VREDNOST, VPLAČANA POLOVIČNA VREDNOST IN IZPLAČANA ŠKODA NA ENEGA
UPLNJENENEGA DIVJEGA PRAŠIČA V TRILETNEM POVPREČJU**

Lovska zveza	Vrednost	Polovična vplačana vrednost	Dvojna polovična vrednost	Razlika med dvoj. vplačano in blagajn. vrednostjo	Izplačana škoda na enega upljenjenega divj. prašiča
Celje	8902	4029	8058	844	18 459
Gorica	7116	3396	6792	324	36 584
Kočevje	3679	1840	3680	1	10 779
Koper — Postojna	5747	1585	3170	2577	10 658
Kranj	7190	3127	6254	936	8 881
Ljubljana	7962	3982	7964	1	12 759
Maribor	9772	4886	9772	0	13 237
Novo mesto	4007	2004	4008	—	16 450
Pomurje	—	—	—	1	—
Ptuj	8388	4194	8388	0	7 375
Trbovlje — Videm - Krško	5580	2780	5560	20	9 237
Triletno povprečje	6549	3039	6078	471	13 954

Podatki pa niso odraz dejanskih možnosti, ker je vnovčevanje plena preveč različno. Polovična vrednost bi lahko mnogo pridobila na pomenu. Steka se v sklade lovskih zvez, ki ta denar porabljajo za gojitev in neobvezno tudi za kritje lovske škode.

Seveda ostane odprto vprašanje ali se škoda pojavlja tam, kjer plen in ali so vzroki za to, da se pojava objektivne ali subjektivne narave ne krijeta. To pa ne more biti več predmet analize, ki obsega tako veliko področje in se mora opirati samo na objektivne pokazatelje. Razvoj tega koristnega instrumenta kot je obvezno oddajanje polovične vrednosti, bo šel verjetno v smeri individualnega reševanja po lovskih zvezah in še manjših interesih skupnosti, po poti prepuščanja polovične vrednosti lovskim upravičencem, ki bodo v zameno morali prevzeti sorazmerna bremena.

Sredstva za plačevanje škode

Iz svojega gojitvenega sklada je LZ Slovenije s proračunom določila letni znesek v fond za plačevanje škode kot posebno proračunsko postavko. Področne lovske zveze so bileavezane, da ustvarijo svojo obvezno rezervo za plačevanje škode. V triletnem povprečju sta bila oba fonda realizirana 88,3 odstotno in je nekaj sredstev še preostajalo.

Polovica gojitvenega sklada LZ Slovenije se je porabila za plačilo škode. V treh letih niha odstotek od 48,2 do 65 %. Obvezne rezerve lovskih zvez niso bile zadostne za plačilo škod. Letno so znašale 3 150 000 din in bi z njimi lahko poravnali največ od 65,2 do samo 40,5 % škode, v triletnem povprečju 58,3 %. Škoda se je menjavala, rezerve pa se v treh letih niso izpreminjale.

Pri divjih prašičih in škodi, ki jo povzročajo, moramo stvarno vedno računati s presenečenji. Nespremenjeni zneski obveznih rezerv v lovskih zvezah so različno krili škodo. Odstotek niha od 25,9 do 1288. LZ Gorica je n. pr. imela 1959—60 le 300 000 din fonda, plačala pa je 1 115 145 din škode. Obratno pa je imela LZ Maribor 1958—59 100 000 din fonda, plačala pa je le 7760 din škode. LZ Maribor v celoti nima pomembnejše škode in bi jo v pregledih lahko izpustili kot smo to storili pri pomurski zvezi. Ta nihanja nas ne bi smela zanesti v omahovanje, da bi ničesar ne pokrenili. V večjih razdobjih moramo računati s povprečji. V bodoče bi bilo koristno določiti, kolik procent škode naj v

principu krijejo obvezne rezerve zvez. Vsiljuje se ena izmed originalnih rešitev: v okviru korigiranih obveznih rezerv lovskih zvez zmanjšati njihove obveze do gojitvenega sklada LZ Slovenije. Zato pa naj bi zveze škodo krile same. Nastala bi nesorazmerja v prispevkih med zvezami. To pa ni bistveno, ker imamo sedaj nesorazmerja pri črpanju. Nikakor ne smemo zmanjšati prispevkov v gojitveni sklad LZS v višini celotne povprečne škode. Naši sklepi in smernice naj bi mobilizirali predvsem notranje rezerve prizadetih notranjih okolišev. Končno ne smemo pozabiti, da so komisije često reducirale neupravičene zahteve oškodovancev, na drugi strani pa ostane tudi nekaj neprijavljene škode. Če bi neposredno sosednje družine čutile, da jih malomarno obravnavanje škode takoj prizadene, bi se stanje hitro zboljšalo.

Škoda in plen v prizadetih lovskih družinah

V Sloveniji se škoda pojavlja v vedno več lovskih družinah, ki pa divjih prašičev ne uplenjajo. V letu 1957—58 je uplenilo prašiče 116 družin, škodo pa je plačalo 140 družin. To razmerje postane bistveno nespremenjeno tudi v naslednjih letih. V predloženi tabeli je napravljen poskus, da bi se v okviru ene področne lovske zveze združile vse lovske družine, ki imajo škodo in uplenjajo divje prašiče. Teritorialni princip lovskih zvez je ohranjen. V okviru zveze pa so zbrane samo družine, ki uplenjajo prašiče in plačujejo škodo. Namerno so izločene družine, ki škode in prašičev nimajo in vrednost plena v takih družinah ni prišla v primerjavo. Ni cilj, da bi lovske zveze prevzele v okviru svojih lovskih družin odgovornost za škodo, ker taka enostranska decentralizacija vsebinsko ne reši nobenega problema. Zanimiva je gospodarska sposobnost le onih lovišč, kjer prašiče love. Pri 20 100 016 din, kar je letna vrednost plena v triletnem povprečju, so lovske družine iztržile 2 534 518 din za divje prašiče, kar predstavlja 12,6 % istržka. Delež divjih prašičev v plenu je zelo različen in znaša n. pr.: največ 18,8 % pri Postojni in najmanj 6,4 % pri Novem mestu. Če bi ves plen lovskih družin, ki uplenjajo in plačujejo škodo po divjih prašičih porabili za plačevanje škode, bi se istržki za prodano divjad zmanjšali po lovskih zvezah in bi v slovenskem povprečju porabili 26,8 % vsega denarja od uplenjene divjadi teh lovskih družin, za plačilo škode. Tudi tukaj niha odstotek od 40,2 pri

VREDNOST VSEGA PLENA IN ŠKODE V LOVSKIH DRUŽINAH, KI SO IMELE ŠKODO PO LOVSKIH ZVEZAH — ZA TRI LETA

Lovska zveza	Vrednost vsega plena v LD, ki so imele škodo po div. prašičih	% vrednosti uplenjenih divjih prašičev do vrednosti vsega plena v LD, ki so imele škodo po div. prašičih in medvedih	% škode do celotne vrednosti plena v LD, ki so imele škodo po divjih prašičih in medvedih
Celje	7 927 300	18,5	38,4
Gorica	5 177 000	7,8	40,2
Kočevje	7 177 900	7,3	21,6
Koper — Postojna	3 712 100	18,8	35,0
Kranj	5 465 800	8,2	10,2
Ljubljana	13 201 550	18,0	28,9
Maribor	972 500	15,0	20,4
Novo mesto	8 095 000	6,4	26,4
Pomurje	—	—	—
Ptuj	1 330 700	13,8	12,1
Trbovlje — Videm - Krško	7 240 200	11,0	18,3
Skupaj LZS	60 300 050	12,6	26,8
Triletno povprečje	20 100 016	12,6	26,8

Gorici do 10,2 pri Kranju. Torej bi vse lovske družine mogle plačati škodo iz plena, če bi se v okviru področne lovske zveze združile v skupnost, od katere pa bi seveda imele različne koristi. Podrobnejše proučevanje bi problematiko samo izredno razčlenilo. Analize manjših gospodarskih področij bi dale gotovo še mnogo zanimivih podatkov. Morda bo ta poskus vzpodbuda za nadaljno proučevanje.

Škoda po medvedu

Škoda, ki jo povzročajo medvedi, je v primerjavi z divjimi prašiči neznatna. Kadar se pojavi medved, ki povzroči kaj večjo škodo na drobnici ali živini, ga je navadno mogoče kaj hitro odstreliti. Morda bi bilo dobro določiti odškodnino za po domačih lovcih uplenjene medvede. To bi lahko dosegli s priporočilom LZ Slovenije na bodoče upravljavce skladov za škodo. Dokler pa so regresni fondi pri LZ Slovenije se steka del dohodka odstrelne takse v sklad LZ Slovenije.

Kot že uvodoma povedano, ni namen tega osnutka analize o škodi podati najkorektnjšo rešitev, ker dokončne rešitve ni treba niti iskati. Škodo bomo obravnavali dalje in bodo konkretni sklepi stvar bodoče lovske gospodarske politike, ki jo bo vodila LZ Slovenije. Kdor bo moral ukrepati v smeri postopne likvidacije destimulativnih regresov, se bo lahko deloma oprl tudi na podatke iz te analize. Upam, da bodo tabele in razlaga lahko nudile trdnjšo podlago za sklepanje in bodo razpravo prenesle iz površine obravnave zunanjih pojavov na trdnjša gospodarska tla.

Predsednik LZ Ljubljana Rino Simoneti s plenom na Žitni gori pri Polomu na Kočevskem

Foto M. Bulc

Vprašanje tehnike pri streljanju

(Podatki po Borriesu v. Stockhanesu in Andreasu Stephani W. u. H. 1961—24.)

Večina tovarn za večcevne puške in repetirke v nemških deželah izdeluje na splošno risane cevi v enotni dolžini 60 cm za vse kalibre. Te konfekcijske dolžine cevi lahko ustrezajo za del običajnih kalibrov in za šibkejšo naboj. Za sodobne naboje z veliko zmogljivostjo (učinkom) in razanco kakor n. pr. 7×64 ali 65 R in podobne, pa 60 cm dolge cevi ne zadostujejo, da bi se učinek naboja polno izkoristil. To pomeni zgubo moči in povečanje slepečega ognja na ustju cevi. Če tovarne ne upoštevajo tabel za najustreznejše dolžine cevi, so vse take balistične ugotovitve odveč in delo na tem brez smisla. Želja po kratkih priročnih puškah gre na škodo strelnih učinkov. Če naj bi bila zaradi poenostavljenja in pocenitve izdelovanja pušk dolžina risanih cevi enotna, naj bi to bila 65 cm. S tem bi se praktično in dejansko izrabila zmogljivost nabojev glede žive sile in razance. Druge dolžine cevi n. pr. krajše, bi se izdelovale po posebnem naročilu. Temu ustrezno bi morali lovski predpisi določiti naboje za normalne cevi, ki bi se smeli uporabljati za posamezno vrsto velike divjadi. Z drugo besedo, predpisana bi morala biti najmanjša zadetna moč krogle v m/kg na največjo lovsko pravično strelno razdaljo za vrsto velike divjadi. S tem bi bilo kolikortoliko zagotovljeno lovsko pravično streljanje na divjad.

Predpisana pa bi morala biti tudi oblika oziroma zgradba izstrelka. Zakaj učinek zadetka ni odvisen le od žive sile krogle ob zadetku. To se odraža v usmrtilnem učinku te moči, ki hipno razdene življenjsko važne organe, predvsem živčevje, da je žival čimprej mrtva. Krogla namreč, ki gladko prebije telo, ki se ne zmaliči oziroma v telesu ne razdeli, vzame preveč svoje moči s seboj skozi telo, namesto da bi ta učinkovala v telesu in ubila žival. To so pred-

vsem krogle s polnim trdim kovinastim plaščem in so zato docela nelovske, neprimerne za veliko divjad.

Če je zgradba izstrelka (krogle) ustrezna, potem je za učinek odločilna zadetna moč. V tem pogledu prednjači naboj Hofe $5,6 \times 61$, ki ima na 300 metrov še vedno toliko udarne moči kakor naboj 7×64 , to je 150 m/kg. Za primerjavo ima 7 gramov težka krogla s svinčeno okroglo konico DWM istega kalibra le 66 m/kg zadetne sile.

Za pravilno streljanje je pa važna tudi pristrelitev. Za starejše naboje je bila 100 metrska razdalja na splošno kar ustrezna in jo po večini, bolj iz navade uporabljajo tudi za sodobne naboje. Gotovo je ugodneje, da puško z razantnimi naboji pristrelimo na večje razdalje v črno (v piko). To je točka, kjer se merilna črta in pot krogle križata. To omogoča, da pri manjši ali večji razdalji od te, ni treba menjati točke kamor merimo. Če torej pristrelno razdaljo tako izberemo, da se krogla na sredi poti preveč ne dvigne, za pristrelno razdaljo pa prehitro oziroma preveč ne pade, je to ustrezna razdalja za pristrelitev.

Prednost take pristrelitve kaže spodnja razpredelnica s tremi primeri iz balističnih tabel RWS — s strelnim daljnogledom. Ker imamo še vedno največ strelišč le do 100 metrov, je treba puško po navedenih podatkih pristreliti na 100 metrov s 4 centimetrskim nadstrelom, da dobimo za tako razantno puško najustreznejšo pristrelno razdaljo v črno. Zakaj nikakor ni priporočljivo, da lego zadetkov na razne razdalje reguliramo s premikanjem merilnega križa v strelnem daljnogledu. To je pri razantnih puškah tudi docela odveč.

M. Š.

Naboj in kaliber	Izstrelak — krogla in količina smodnika	Pri pristrelitvi				Pri zadetku v črno na ustrezno razdaljo	je lega zadetkov v cm na			
		v črno na razdaljo	je lega zadetka v cm na				50 m	100 m	150 m	200 m
			50 m	150 m	200 m					
8 × 57 JS	12,7 g delni plašč - obla glava 3,25 g Bl. P.* R5	100 m	—0,3	—5,0	—16,6	155 m	+1,6	+3,8	+0,7	—9,0
7 × 64	11,2 g H - plašč - bakrena votla konica 3,75 g Bl. P. R1	100 m	—0,8	—3,4	—11,1	180 m	+1,2	+4,0	+2,6	—3,1
6,5 × 63	6,0 g delni plašč - S - koničast 4,55 g Bl. P. specialni	100 m	—1,6	—0,6	— 3,7	230 m	—0,1	+3,0	+4,0	+2,5

* Bl. P. = Blättchen Pulver = smodnik v lističih (rezancih).

NASELJEVANJE FAZANOV V CELJSKEM OKRAJU

Slavko Kovač

Več lovišč v celjskem okraju je imelo pred vojno prav lep stalež fazanov. Med vojno pa je prenehal nadzor, izostalo je zimsko krmljenje, pojavila se je kurja kuga in tako po vojni v lovišču celjskega okraja fazanov ni bilo več.

V prvih povojnih letih so se družine bavile z organizacijskimi vprašanji ter dvigom staleža srnjadi in zajcev. Poleg tega je v okraju še vedno razsajala kurja kuga, ki je držala silno na kratko že itak redke poljske jerebice tako, da na naseljevanje fazanov še ni bilo misliti.

Z ureditvijo lovišč pa je vedno bolj rastla želja za ponovno nasaditvijo fazanov. Leta 1951 se je prvič nudila priložnost za nabavo zgodaj spomladi nekaj odraslih fazanov. Prejele so jih najbolj agilne družine in ker je bilo teh precej, je dobila vsaka le 9 do 12 fazanov. To pa je bilo seveda napačno, ker se je že itak pičlo število fazanov porazgubilo po lovšičih. Poleg tega so še nekatere družine naredile napako, da so že itak maloštevilne fazane spustile še v manjših skunah. Na ta način se je večina fazanov porazgubila in takšno naseljevanje ni rodilo zaželenega uspeha. V naslednjih letih so se družine trudile za nabavo fazanov in kolikor so jih prejele, so jih spuščale v lovišča. Pri tem je prednjačila lovška družina Celje, ki pa žal zaradi precej naseljenega in vznemirjenega lovišča večine fazanov ni obdržala, ampak so se ti selili ob Savinji navzgor in poživili marsikatero lovišče, ki ima dobre pogoje zanje.

Skoraj celoten stalež fazanov pa je uničila katastrofalna poplava leta 1954. To leto so družine prvič prejele iz fazanerije Vurberg 8-tedenske fazane za izpust v lovišče. Fazančki pa so bili skoraj popolnoma domači in ker so bili navajeni ljudi in krmljenja, so se zatekali k hišam in ljudem na polju. To je seveda povzročilo velike zgube, ker so v loviščih celjskega okraja naselja zelo raztresena. Strnjenih vasi kot so n. pr. v Prekmurju skoraj ni. Vsakih nekaj sto metrov stoji kmetija in so zato lovišča zelo vznemirjana in nadzor težak.

Vsa ta leta je bilo naseljevanje fazanov ne-načrtno, dobave odvisne bolj od slučaja in agilnosti posameznih lovcev in tudi končen uspeh temu primeren. Pred tremi leti pa je gojitvena komisija sestavila načrt naseljevanja fazanov, ki ga je potrdil tudi občni zbor Lovske zveze Celje. Po tem načrtu je bilo naseljevanje fazanov predvideno v dveh etapah in sicer, prvo leto v Savinjski dolini in celjski okolici, drugo leto pa na področju Šmarja in Obsotelja. Predvidena je bila nabava večjega števila fazanov in fazanjih jajc naenkrat, ker je prevladovalo mnenje, da lahko samo masovna naselitev zagotovi uspeh.

Tako je bilo v letu 1959 izpuščenih 1100 fazanov, posebej pa še iz podloženih jajc vzrejenih in izpuščenih 462 fazanov. V letu 1960 je bilo nabavljenih 1050 fazanov, od 2968 fazanjih jajc pa vzrejeno in izpuščeno 1156 fazančkov. Uspeh je prodoren. Danes ni za fazane primerne lovišča, ki ne bi imelo dobrega staleža. Še več. Fazani so se razširili celo v lovišča, ki jim nudijo skromne pogoje in jih bodo tam lahko obdržali le s primerno in stalno gojitvijo.

Ker tako velikega števila fazanov in primerne kvalitete ni bilo možno nabaviti v Sloveniji, je Lovska zveza Celje kupila fazane pri podjetju »Jelen« v Beogradu. Nabavila je trimesečne fazane, ki jih fazanerije vzreajo na prostem tako, da so navajeni lovišča, precej plašni in samostojni. Kljub temu se je izkazalo, da jih prevoz in popolnoma tuje okolje toliko zbegata, da bi prve dni brez nadzora postali lahek plen brezvestnih ljudi in raznih škodljivcev. Zato so prejele družine navodilo, da spuste fazane v bližini lovcev, ki stanujejo na samem v lovišču, pripravijo krmišča in pa vodo, ki je fazanom takoj po prevozu najbolj potrebna. Fazani se zadržujejo nekaj dni v bližini krmišč, ki morajo biti dobro založena in pod stalnim nadzorstvom, kmalu pa se privadijo novemu okolju in se osamosvoje.

Poglavje zase je prevoz živih fazanov, ki so godni za prevzem ravno v najbolj vročih mesecih t. j. julij in avgust. Prevoz mora biti hiter in zaradi vročine preko noči, organiziran pa tako, da fazane že zjutraj spustimo v lovišče. Železnica je za prevoz neprimerna, ker je največkrat potrebno zamudno prekladanje. Najboljši je prevoz s kamioni, ker je omogočeno tudi primerno zračenje. Vsak dolgotrajen prevoz podnevi in v vročini povzroči ogromne izgube.

Poleg živih fazanov, ki so razmeroma dragi, so družine v celjskem okraju nabavile tudi večje število fazanjih jajc. Vzrejanje fazanov s pomočjo kokelj se je namreč izkazalo kot najcenejše in zelo učinkovito. Družine so dobile načrte enostavnih vzrejnih gajb s tekališči, ki jih lahko uporabljajo tudi kot valilne gajbe. Vzrejne gajbe so potrebne za vzrejanje fazanov prvih 14 dni, kasneje ko kokljo izpustimo, da vodi kebkce v naravo, pa se v vzrejno gajbo vračajo po hrano in vodo in na prenočevanje. Ta naraven način vzrejanja je za naše razmere najprimernejši. Fazančki so odporni in navajeni na iskanje hrane ter skrivanje pred zalezovalci in postanejo s tremi ali štirimi meseci samostojni. Ostanajo pa zvesti lovišču, ki ga poznajo in vzreditelj jih lahko veže na lovišče s krmišči, ki jih po malem zalaga in kamor se takoj zatečejo v hudi zimi. Vzrejanje

kebkov je zelo olajšano z umetno hrano, ki jo izdeluje tovarna umetnih hranil v Ljubljani. Le žal je hrana pregrobo zrnata, tako, da jo je treba drobiti, pri čemer jo gre precej v zgubo. Želja vseh gojiteljev fazanov je, da bi tovarna izdelovala drobnejšo hrano.

Poleg praktične vrednosti ima vzreja fazanov s pomočjo kokelj tudi vzgojen pomen. Lovci in njihovi domači, ki se ukvarjajo s kebkami od najnežnejše mladosti pa do izpustitve v lovišče, imajo do te divjadi kasneje drug odnos, večjo skrb za njihovo zaščito in za zimsko krmljenje, mimo tega pa tudi boljše spoznajo način življenja in navade te naše lepe poljske divjadi, kar je vsekakor v korist lovišču.

Masovno naseljevanje fazanov v celjskem okraju v vseh loviščih, ki so zanje primerna in brez ozira na meje, je rodilo lepe uspehe. To se pozna tudi pri odstrelu, ki skokoma raste, kljub temu, da nekatere družine greše, ker ne odstrelijo dovolj petelinov. Zgrešeno je mnenje nekaterih, da se bo stalež še močneje dvigal, če bodo fazane popolnoma zaščitili. Nasprotno! V loviščih z nepravilnim spolnim razmerjem, stalež močno pada, ker se petelini ob rasti med seboj pretepajo ter se vsak s svojo kuro seli tako, da se stalež občutno manjša. Nadštevilni petelini motijo valeče fazanke na gnezdu ter jih povsod nadlegujejo. Zato je glavna skrb takoj po naselitvi fazanov, ureditev spolnega razmerja, ki naj bo spomladi 1 : 4 do 1 : 5, in je vsekakor boljše 1 : 8 kakor 1 : 2. Res je, da moramo fazana, če hočemo doseči odstrelni plan, intenzivno loviti. To je lahko v jeseni, ko se fazan drži polja. Težji pa je lov, ko se fazan umakne v goščave ter pred gonjači in psi vzleti v goste smreke in jelke, od koder ga le s tečavo prepodimo. Strel na dolgorepca nudi obilo športnega užitka in je sedaj dovolj priljubljen za vsakega lovca, da se športno izživlja. Pred leti se je Lovska zveza Celje borila proti skupinskim in posameznim lovom na zajce, ker se je v družinah vpeljala metoda, da so člani med tednom lahko lovili v predelih, ki so jih prej skupno prelovili. Takrat je marsikdo ugovarjal in trdil, da mu kratimo lovski užitek. Tega mu danes v športnem oziru popolnoma nadomešča fazan, saj lahko lovec poleg streljanja uživa tudi v delu dobrega ptičarja ali španjela. O pravilnosti, da zajca lovimo le na skupnem lovu in samo enkrat v enem predelu lovišča, je danes prepričan vsak, ki vidi iz leta v leto porast staleža in odstrela zajcev.

Poleg veselja, športnega užitka in gospodarskih koristi, ki nam jih je prinesel fazan v naša lovišča, pa je potrebno pomisliti tudi na ukrepe, ki so nujni za vzdrževanje in dviganje sedanjega staleža. Med prvimi je prav sigurno čuvajska služba. Iz dneva v dan slišimo o lovskih tatovih, ki z malokalibrskimi in celo zračnimi puškami redčijo stalež, nastavljajo zanke

Foto R. Čenčič

in pasti ter se na vse mogoče načine skušajo okoristiti. Brez nadzora v lovišču se bomo kmalu čudili kam fazani zginjajo. Ker imajo fazane, opazimo še nekaj, namreč izreden porast roparic in škodljivcev. Kot magnet privlači ta pisan ptič v lovišče vse, od kune, lisice in divje mačke pa do kragulja, vrane in srake. Dela je torej za pridnega čuvaja več ko dovolj.

V nekaterih loviščih opazimo, da fazani na zimo zginejo in se na pomlad vrnejo, a v veliko manjšem številu. To se dogaja v loviščih, kjer manjka naravnega kritja. Fazan se umakne pozimi v goščave, kjer najde kritje pred roparicami, mrazom in snegom ter lahko pride do tal, kjer si išče skromno hrano in pesek. Lovišča, ki goščav nimajo, ne bodo mogla uspešno gojiti fazanov. Žal sodobno gozdarstvo in kmetijstvo ne trpi goščav in grmičevja. Gozdovi so ponekod kot pometeni, polja pa po pravilu pridelkov, gola in pusta. Tu se kaže nujnost sodelovanja z gozdarji in kmetijci. Kljub temu, da danes ne poznamo več sečenje na golo, najdemo v gozdovih manjše goličave in pleše, ki bi nam dale, primerno pogozdene, kritje za našo divjad. V nižinskih gozdovih se sporazumno z gozdarji

vedno najde primerne prostore, ki bi jih lovske družine lahko pogozdile in tako ustvarjale gozdne remize. Ponekod bi družine lahko odkupile ali dobile v upravljanje opuščene glinokope, peščene jame, robove kultur in druge za kmetijstvo ali gozdarstvo nezanimive površine ter bi z malenkostnimi investicijami uredile remize, kamor bi se zatekla divjad v zimskih mesecih. V celjskem okraju, kjer je kmetijstvo zelo intenzivno, verjetno ni družine, ki ne bo prisiljena resno razmišljati o remizah za zaščito male divjadi t. j. predvsem fazanov. Pri ustvarjanju remiz pa moramo misliti tudi na zimsko krmišča, ki morajo biti dobro skrita in zavarovana ter urejena tako, da vzdrže vsaj nekaj let. Kljub kopnim zimam, ki jih imamo zadnja leta, je zimsko krmljenje nujno potrebno, ker na ta način vežemo fazane na lovišče in zmanjšamo izgube. Važno pa je tudi, da fazani dočakajo pomlad in rastitev v dobri kondiciji. Dobro hranjene fazanke prično v naravi zgodaj nēsti in valiti ih po vsej verjetnosti uidejo kosi. Shirana fazanka pa spomladi sigurno porabi več časa, da si opomore. Kako važni so ob času košnje že posamezni dnevi, ve povedati oni, ki rešuje izkošena gnezda. Kljub stalnemu povdarjanju, kako važno je zimsko krmljenje, ugotavljamo v praksi, da nešteto lovskih družin zanemarja to važno gojitveno nalogo. V zapisnikih in družinskih sklepih je zgrajenih nešteto krmišč in vsi člani zadolženi s krmljenjem. V lovišču pa krmišča zaman iščeš ali pa so nepravilno zgrajena in zato neuporabna, največkrat pa nezaložena. Motijo se tudi lovci, ki mislijo, da bodo z nekaj nahrbtniki koruze prehranili fazane. Nakup hrane za fazane je tam, kjer resno krmijo, precejšen izdatek, ki se seveda obilno poplača z dobrim staležem in odstrelom.

Pri gojitvi fazanov izrabljamo, da dosežemo zaželeno gostoto staleža, izredno spolno potenco petelinov in zato tudi intenzivno odstrelujemo peteline. Pri naravnem spolnem razmerju bi bil namreč stalež zaradi velike borbenosti petelinov zelo majhen in tako za nas lovce nezanimiv. Posledica umetno ustvarjenega spolnega razmerja pa je hitra degeneracija in lahko že po nekaj letih opazimo upadanje telesne teže, slabo nesnost, neplodnost, neodpornost proti bolezni in tudi delni albinizem. Takemu stanju se lahko izognemo samo s stalnim osveževanjem krvi, kar je danes prav lahko izvedljivo. Potrebno je samo, da družina nabavi vsako leto za nekaj gnezd fazanjih jajc in poskrbi za pravilno vzrejo kebkov. Naloga fazanerij in voljer pa je, da stalno osvežujejo svoje matične jate in na ta način omogočijo družinam nabavo fazanov tuje krvi.

Najtežji čas za vsako fazanje lovišče je sigurno čas košnje trave in detelje. Fazanke so v teh kulturah najprej našle kritje in gojitelju

krvavi srce, ko ugotovi porazno število pokončanih fazank in uničenih gnezd. Jeza na modernizacijo kmetijstva je brezplodna in mi z našimi tožbami ne bomo ustavili napredka. Naša naloga je torej, da se prilagodimo stanju kakršno je in pokrenemo vse potrebno, da očuvamo čim več gnezd. Prva naša naloga je vsekakor, da zainteresiramo kmeta, traktorista, šolsko mladino itd., da ne pokončajo še ono, kar bi se dalo rešiti, ampak nam pomagajo reševati na vse načine. Strašilne naprave na traktorju, ročice na katerih vise verige do tal in odganjajo izpred kose divjad, nam bodo rešile marsikatero fazanko. Če smo s traktoristom navezali prijateljske stike ter mu njegovo prizadevanje tudi nagradimo, bo pazil, da reši in očuva tudi gnezdo in nas bo pravočasno obvestil. V nasprotnem primeru pa se bo zgodilo tako kot v nekem lovišču, kjer so se kmetijski delavci obmetavali s fazanjimi jajci iz izkošenih gnezd. V tem času se najboljši pokaže kakšen odnos je v lovišču med poljedelci in lovci in tudi spoznamo ali imajo lovci pregled nad loviščem. Če lovec dobro opazuje divjad, v tem primeru fazane, lahko približno ve, kje je iskati gnezdo. Organizacija reševanja fazanjih gnezd, valjenja izkošenih jajc in vzreja kebkov je važna naloga; saj je treba s tem pomagati staležu, ki utрпи močne zgube. Na noben način ne smemo zanemarjati propagandne plati in si ustvariti med lovci pomagачe, ki nam bodo pomagali pri varstvu poljske perjadi. Brošura, ki jo je v ta namen izdala Lovska zveza Celje, nam bo v veliko pomoč.

Mnogi lovci pravilno ugotavljajo, da bi bile zgube pri košnji mnogo manjše, če bi fazan gnezdil tudi v gozdičkih, goščavah in grmovju. Žal imajo naši fazani pretežno kri torquatusa, t. j. fazana, ki ga je najlažje vzrejati in ga zato tudi fazanerije največ gojijo. Je pa to fazan, ki so mu domovina ogromna riževa polja Kitajske. Zato ima tipične lastnosti poljske perjadi. Pri naseljevanju fazanov in kasneje pri osveževanju krvi bi morali nujno paziti, da uporabljamo pravilne rase za naša lovišča. Udomačil in obnesel se je navadni češki fazan (ph. colchicus colchicus), ki ga lovci najbolj poznajo po tem, da je brez belega ovratnika. Pozorni pa bi morali postati na japonskega fazana (ph. versicolor), ki so ga Nemci po vojni dobili v dar od japonskih lovcev in se je ta fazan zelo obnesel za naseljevanje v loviščih, ki imajo od 40 do 70 % gozda. Priznani vzreditelji priznavajo temu fazanu, ki je precej temne barve, brez beline okoli vratu, nekoliko lažji toda okreten in plah, dragocene lastnosti. Ta rasa sama ali pa križana s češkim fazanom je kot nalašč za lovišča, ki imajo precej gozda in ostrejšje podnebje. Za osveževanje krvi je primeren tudi mongolski fazan (ph. c. mongolicus), čigar glavna odlika je izredna odpornost proti zimi. Uporabljajo tudi tenebrosusa, t. j. rasa, ki je izšla iz mutacij v neki fazaneriji v

Angliji. Je pa ta fazan za lovišča pretemen, kebkci v veliki meri zaradi skoraj črne barve propadejo in ravnotako padejo tudi kure kot žrtve preneglih strelcev.

V tem članku sem zgoščeno nanizal probleme ob nalogi, kako naseliti fazane in jih v lovišču tudi obdržati. Družine so to nalogo v glavnem dobro opravile, seveda ob izdatni pomoči okrajnega in republiškega gojitvenega sklada. So pa še sicer redke izjeme, ki tega ne znajo

ceniti in se zanašajo na stalno pomoč, ker je pač najceneje fazane nabavljati po nizki ceni in jih nato streljati. Zato bi v bodoče vse lovske zveze morale urediti tako, da bi iz gojitvenih skladov dajale družinam samo posojila. Pogoji za črtanje posajila bi bil uspeh gojitvene akcije, v nasprotnem primeru pa bi družina morala denar v celoti vrniti. Na ta način bi prisilili še redke malomarne družine, da bi podvzele vse za uspeh gojitvenih akcij.

Proti streljanju fazank

Člani lovske družine Ptuj smo bili vedno vestni gojitelji lovne divjadi in smo bili prizadeti po novem načinu lovske politike s podeljevanjem dovoljenja za odstrel fazank nekaterim lovskim družinam.

Na svojem sestanku smo sklenili smotrno in spodbudno nastopiti proti takemu načinu lovskega gospodarjenja, ker se bojimo, da bi taka lovska politika lahko imela usodne posledice za lovsko favno.

Ker je fazan največja perjad nižinskega lova, je najbolj ogrožen. Na srečo je ločevanje spola pri fazanih lahko in lovci moramo to prednost čedalje strožje upoštevati, da ženski spol kot najvažnejši biološki razmnožitveni faktor, zaščitimo spričo naraščajočega ogrožanja te divjadi.

Petnajst let povojnega socialističnega gospodarjenja v loviščih nam je s svojimi strogimi in lovsko pravnimi načeli pripomoglo, da smo kljub številnim težkočam in nevarnostim dvignili stalež lovne divjadi. Vseh 15 let je bilo najstrožje prepovedano streljati fazanke. Kljub temu fazank ni nikjer preveč. To dejstvo dokazuje, da je naravno odmiranje fazank dovolj veliko. Fazanke so poleg splošnih nevarnosti najbolj ogrožene v dobi svojega materinstva. Posebno v končni fazi valitve je fazanka biološko tako spremenjena, da je v nekakem stanju zamaknjenosti in postaja lahek plen raznovrstnim zalezovalcem. Le vsaka deseta fazanka srečno izvali svoje kebkce.

Praktično spoznanje kaže, da so le redka lovišča, kjer bi bilo med letom brez streljanja uničenih manj fazank kakor pa je v istem lovišču in istem letu bilo ustreljenih petelinov.

To spoznanje mora biti vodilna misel našega lovskega gospodarjenja. Problem jalovosti fazank je bil že obdelan. Jalove fazanke naj umirajo naravne smrti. Tiste pa, ki so v svoji jalovosti že tako spremenjene, da so podobne petelinom, naj lovsko pravično padejo pod športnimi

Foto R. Cencič

strelji pravičnih lovcev. Ne smemo biti krivični in po napačnem načelu, da je fazanka, ki ob času ne vali mladičev, jalovka in jo nesrečno v materinstvu, kaznovati s smrtjo zato, ker je zaradi višje sile prišla ob svoje gnezdo.

Če pa je res kje taka srečna lovska družina, ki ima preveč fazank v svojem lovišču, predlagamo, da naj te fazanke v središču svojega lovišča žive odlovi za naseljevanje in osveženje krvi drugod. S takim načinom bomo lovstvu koristili mnogo bolj kakor pa z izkupičkom za odstreljene fazanke.

Če taka lovska družina ne more ali noče odlova izvršiti, naj to izvrši lovska zveza in naj družini fazanke plača po dnevni ceni odstreljenih.

Kar zadeva lovsko škodo, je edino pravilno stališče tako, da objektivno ugotovljeno škodo pravično poravnamo iz izkupička odstreljenih petelinov in odlovljenih fazank, po načelu: »Iz lova za lov«.

Po načelu pravičnosti se mora in sme izvršiti zmanjšanje števila fazank v nekem lovišču samo v njegovem najstrožjem centru tako, da se ne dela krivica sosednjim loviščem.

Narava sama sebe najbolj uravnoveša. Gojitev s puško je zgolj lepa, toda v večini primerov le zmotna fraza.

Naš lovski zakon je v bistvu tako dober, da ga moramo samo izvajati, ne pa uzurpirati. S prakso streljanja fazank ne smemo začeti, oziroma moramo zopet prenehati.

LD Ptuj

Ko Jamnica zeleni ...

Avgust Kranberger

Pravkar je šele odbila ura v vaškem zvoniku polnoč in že se oglasi zvečer skrbno naravnana in navita budilka. Ni časa za premišljanje ali pretegovanje; urno se spravim iz postelje kolikor mogoče tiho, da ne bi zbudil žene in otrok. Čez pol ure že stojim na dogovorjenem mestu, po desetminutnem čakanju prideta še Ivan in Leo. Po kratkem pomenku se odločimo, po kateri poti gremo.

Noč je precej temna čeprav na nebu ni niti oblačka. Hodim prvi, kajti imam navado stopati precej naglo, kar pa mojima tovarišema ni po volji. Menjamo položaje in moram hoditi zadnji. Kmalu imamo polovico poti za seboj, malo postojimo in pokadimo. Eden ponuja steklenico. Po vonju ugotovim, da bo nekaj precej močnega. Že imam steklenico v roki. »Le potegni ga,« pravi tovariš, »saj ti ne bo na škodi!« Po krepkem požirku sem imel solze v očeh. Kot bi požrl ježa, me je požgalo. Spet vzamemo pot pod noge, kajti za nami je šele polovica poti, toda ostala polovica je lepša.

Kmalu smo na mestu, kjer petelinarji ugotavljamo, kakšno bo jutro, ker je pogled prost do Pohorja, nad Podjuno in dalj. Tu raste vrsta macesnov, nasadil jih je neki advokat, ki je bil lastnik posestva. Ubiramo zadnji del poti, ta pa je najbolj strm, saj se skoraj grizeš v kolena. Tudi tega je konec. Sedaj hodimo skoraj po prstih mimo posestva, pa ne zaradi petelina, marveč da nas ne bi slišal pes.

Tukaj smo, pravi eden od tovarišev. Pogled na uro — pol treh kažeta kazalca. Vstopimo v hlev in sedemo kar v jasli. Tukaj si upamo spet glasno govoriti. Malo se pokrepčamo in pomenimo.

Ti pojdi po zgornji poti do puše*, jaz po srednji in ti boš šel pa v gmajno, ker jo bolj poznaš. Vsi smo zadovoljni, saj že komaj čakamo, da po dolgem letu spet slišimo tega za nas nepopisno lepega svata. Še določimo čas, kdaj se dobimo, potem pa krenemo vsak na svojo stran.

Ker imam najdaljšo pot, se precej podvzam. Že sem na razpotju. Od tu naprej je treba hoditi bolj previdno. Vsakih nekaj korakov postojim in poslušam v gluho noč — vse tiho. Le tu in tam medlo blešči na poti lisa snega; Jamnica in pušča nad njo sta se pravkar otresli belega bremena. Poiščem suh prostor, snamem nahrbtnik in sedem. Okrog in okrog grobna tišina. Daleč pod mano se oglašja sova, kmalu ji odgovori še druga, potem je spet vse tiho. Nenadoma me skoraj vrže pokoncu, tik nad mano zaboka srnjak, ki je zaslutil nevarnost v bližini, in se ne more umiriti. Najraje bi zavpil, da bi pregnal razgrajača, pa ni potrebno, ker se po nekaj skokih, ki jih dobro slišim, oddaljuje in medtem tudi utihne.

Sedaj že razločim obrise drevja in počasi posamezne veje. Še nekaj časa je vse tiho, nato se oglasi taščica — verjetno jo je prebudil srnjak.

Dih mi zastane — ali je res ali pa se mi samo zdi: telek, čisto rahlo, telek, telek. Kar korajžno, si mislim. Kakor bi razumel moje misli, jo kar ubere s celo kitico in jo nadaljuje.

Srh me spreletava od razburjenja. Razločno slišim kako škrtta s kljunom in kako padajo iz-

* puša = pušča, opuščena kmetija (služi ponavadi za pašnike).

trebki. Kure se še ne oglašajo, pa saj jih tudi ne bi mogel videti. Pozneje se pa kar sprehajajo in s svojim dok, dok, dok, vabijo ženine.

Slišim kako se ženini spreletavajo, od časa do časa tudi kateri zakleplje namesto da bi zapel do kraja, pa samo nekako zakreše.

Še nekaj časa lahko gledam v čedalje svetlejši sivini mladega jutra, kako se lepoteč na veji skoraj brezskrbno počuti, kljub temu pa vsak trenutek posluša in opreza. Kmalu se mu pridruži še drugi v neposredni bližini. Dobro moram odpreti ušesa, da razločim kdaj poje prvi in kdaj drugi. Najlaže ju ločim po glavnem udarcu — drugi sledi trenutek pozneje kot prvi. Pustim ju pri miru in ne naskakujem, saj imam namen samo ugotavljati koliko petelinov poje. Zato vstanem in kolikor mogoče tiho zapustim mesto, kjer sem sedel. Leva noga mi je zaspala in mravljinci jo le počasi zapuščajo. Srh me spreleti, ko stopim na suh borov češarček, na srečo pa petelina tega ne slišita.

Po dobrih sto korakih slišim, da se oglašajo že tretji, zunaj na hribu še dva in spodaj v jami še dva. Zadovoljen kot bi prejel največjo nagrado, počakam kar tu kraj poti, da se zdani in svatje prenehajo peti.

Sedaj so se spravili na zajtrk. Gledam namreč in vidim streljaj daleč kako se prestopa eden po veji in previdno obira borove iglice. Skoraj jih ne doseže več, ker se veje pod njegovo težo upogibljejo tako, da mora včasih že kar loviti ravnotežje. Potem naenkrat odleti — verjetno se je spomnil, da bo treba tudi kaj popiti.

No, pa tudi jaz lahko pretegnem svoje že čisto zaspane noge, saj se mi zdi, da niti ne morem vstati. Kmalu mine tudi ta nevšečnost.

Pogledam na uro — saj sem že skoraj zamudil dogovorjeni čas, ko se snidemo z ostalima tovarišema.

Foto R. Marenčič
Žirovski vrh 1960

Medtem je oživel ves gozd in skozi veje sili lahna zarja, ki je pregnala še zadnjo že obledelo zvezdo. Tenek mrazek me skoraj ščiplje v prste, ker nisem nataknil rokavic.

Tudi moja tovariša nista nič zaostajala, še več, slišala sta klepati še enega pevca zgodnje pomladi več in me tako prekosila.

Po izdatni malici krenemo vsi veseli in zadovoljni proti domu v zavesti, da bodo naši gostje lahko uživali edinstveno veselje lovca in če bodo imeli mirno roko, se jim ne bo treba vračati praznih rok.

In res se jim ni bilo treba, saj so vsi odšli nekaj dni za tem z lepo trofejo in nepozabnim doživetjem, dva med njimi celo v Ameriko.

Žal da nimamo vsi lovci priložnosti, da bi vsaj enkrat doživeli kaj takega. Kdor je šel le enkrat na petelina, nad prebujajočo se in zele-nečo Jamnico, tega bo pač vsako leto vleklo tja. Pa če je zaradi kakih težav zadržan, se mi tak lovec zdi kakor ptica s prirezanimi perutmi, ki jo žene nevidna sila, a ne more zleteti.

Pomenek v lovskem koticu

Dr. Janko Gorenc

II.

Preden končam razpravo o lovih Ilirov na konjih, moram še enkrat preiti na lovčev dirko z jelenom. Taka dirka z doraslim jelenom, bi utegnila biti tudi za ilirskega konjiča precej težaven posel, posebno, ko ga Arian opisuje za garjavega. Ta garjavost ni samo znak nizke splošne kulture, ampak tudi nizke lovske kulture Ilirov.

S tem, kar sem do sedaj o lovih Ilirov povedal, pa razmotrivanja o lovih Ilirov še niso končana. Sedaj smo govorili samo o lovih na konju; konj pa za vsak teren ni pripraven. Bilo pa je po Iliriji mnogo takega terena, na katerem s konjem nič ne opraviš. Da bi na takem terenu nihče ne lovil, zopet ni verjetno. Zaradi tega lahko domnevamo, da so Iliri lovili tudi peš. Toda o teh lovih nimamo nobe-

nih zgodovinskih poročil. Zato je vse, kar o teh lovih govorim, samo domneva.

In kakšni so mogli biti ti, peš izvrševani lovi? Najbrž brakade, saj je brakada pravi ljudski lov in zato najstarejši način skupnih lovov. Eno pa lahko rečem, da tudi ti lovi niso v stanju dokazati toliko hvalisano ilirsko lovsko pravičnost.

Da pa ne bom komu delal krivice, dopuščam možnost, da je tudi že kak ilirski ali keltski peš-lovec utegnil pravilno loviti. Vzemimo najugodnejši primer, da je posamezen lovec v jesenskem času potreboval mesa. Zaradi mesa njegov lov še ni nepravilen. Podal se je torej z lokom v lovišče, ker je vedel za stečino srnjadi. Postavi se torej ob stečini za debel hrast v dobrem vetru ter čaka. Kmalu se pokaže na stečini lep srnjak. Pusti ga

toliko časa, da pride od strani nekoliko od zadaj. Tedaj zabrni tetiva loka in puščica se zadere srnjaku za pleča, globoko v prsi. Srnjak se vzpne, nato pa zbeži na drugo stran stečine v goščavje. Lovec, ki je videl, kam je puščica zadela, steče na kraj nastrela, kjer ugotovi močno krvav sled in kmalu tudi mrtvega srnjaka. Zadene ga na ramo in ga odnese domov.

Kaj pravite k temu lovcu. Po mojem mnenju je postopal čisto lovsko pravično, prav tako kakor tisti moderni lovec, ki je šel junija meseca v lovišče, da odstrelí odvišnega srnjaka. S seboj je imel ptičarja in poleg risanice tudi daljnogled. V somraku izstopi krepek srnjak in kroglja ga podre, da obleži mrtev v travici zeleni. Lovec spravi srnjaka za nahrbtnik ter ga odnese domov.

Oba ta lovca sta si glede lovske pravičnosti na videz popolnoma enaka, čeprav lovita v časovnem razdobju 3000 let.

Pa sta si tudi res enaka?

Ne, nista si enaka. Pred vsem bodi povedano, da lok ali puška razlike ne delata in sta orožje svojega časa. Tudi okolnost, da sta oba lovca končno lovila zaradi plena, ni važna. Tudi to ne dela razlike, da je prvi lovec streljal izključno zaradi plena, drugi pa s pretvezo, da je v njegovem lovišču en srnjak odvišen. V čem pa je potem razlika?

Razlika je bolj psihične narave. Strel z lokom in nadaljnji posli so lovsko docela pravilni. Toda ta pravilnost je samo objektivna in slučajna. Lovec z lokom ni imel pripravljenih vseh možnosti, da bi v vsakem primeru mogel lov do konca pravilno izvesti. Tega namena tudi ni imel in ga od njega tudi ni pričakovati, češ, če ne dobim tega srnjaka, pa kakega drugega, saj jih je dosti.

V drugem primeru pa je lovec že vnaprej računal z vsemi možnostmi, ki jih strel lahko povzroči, ter je imel tudi voljo in sredstva, da lov v vsakem primeru pravilno izvrši. Tako lovsko pravičnost imenujemo zavestno ali subjektivno. V Lovcu letnika 1925 ta ločitev lovske pravičnosti ni niti omejena. O tem pozneje. Sedaj povem le, da moremo o zavestni ali subjektivni lovski pravičnosti govoriti — pa naj se lov vrši na konju ali peš, za meso ali brez mesa — šele tedaj, če ima lovec namen in možnost izvršiti vse, kar je potrebno, da noben kos streljane divjadi ne gre v zgubo, da odstrelí samo toliko, kolikor to nakazujejo njegove potrebe, oziroma kolikor po drugi strani to dovoljuje racionalno gospodarjenje z loviščem, da strelja tako, da ne muči divjadi po nepotrebnem in da se pri vsakem nastopu v lovišču drži splošno veljavnih lovskih predpisov. To bi bil idealen lovec današnje dobe s subjektivno lovsko pravičnostjo.

Za izvrševanje vseh teh nalog pa je lovcu potreben prav dober vid, dalje nos, kakršen je samo najpopolnejšim bitjem dan, fin sluh in hitrost najhitrejših dlakaste živali ter še marsikaj drugega. Človek pa vseh teh lastnosti nima ali kvečjemu v nepopolni meri. Zato je lovcu potreben pomočnik, ki ima vse te lastnosti. To je izmed vseh živih bitij najprimernejši samo šolan lovski pes. Seveda tak pes tudi še ni posebljena lovska pravičnost. Toda dokler lovec nima tudi tega lovskega pripomočka, toliko časa o pravem lovsko pravičnem izvrševanju lova ne sme govoriti.

In sedaj, ko smo prišli do spoznanja, kakšne važnosti je pes za lov, vprašam, ali so Kelti ali Iliri na lovu uporabljali kake pse in kakšni so bili ti psi. Predvsem je treba povedati, da lovski viri iz ilirske in keltske dobe, o kakih lovskih psih Ilirov

sploh ne govorijo, marveč opisujejo Arian samo lovske pse, s katerimi so Kelti lovili. Ravno o teh psih pa trde ilirofili, da so dediščine po Ilirih.

Ne vem, zakaj Kelti ne bi imeli svojih lovskih psov, saj je ozemlje, ki so ga imeli Kelti na severni strani Donave zasedenega, naravnost kričalo po uporabi lovskega psa, zlasti ko za lov na konjih tamkaj niso bili dani posebno ugodni pogoji. Pes je bil že tisočletja pred našim štetjem udomačena žival in Kelti bi bili čuden narod, če prav oni ne bi imeli svojih psov. Ne rečem, da ni mogoče, da bi ne bil za Iliri preostal na njihovem nekdanjem ozemlju, potem pa po Keltih zasedenem, noben pes, ki bi ga bili potem Kelti pobrali. Da pa bi bili vsi psi Keltov ilirskega izvora, za to nimamo nobenih dokazov.

Arian je našel pri Keltih dve vrsti lovskih psov in sicer: slednike (sugejce), ki so po opisovanju neka posebna vrsta brakov in brzce (uertrage), ki so bili domnevno neka zvrst hrtoev.

Ne eni ne drugi pa niso sposobni opravljati vseh poslov, ki jih mora danes dobro šolan ptičar. Kajti temeljito šolanje psov, kakršno je danes s ptičarji, je bil pred dva ali tri tisoč leti še docela neznan posel, ter še danes vsak brak, ki ni posebej šolan, pa naj si bo ilirski ali balkanski, pri prvi ugodni priložnosti pokaže svojo prirojeno lovsko strast in neugnanost; o šolanju brakov pa govorimo šele nekaj let.

Potemtakem tudi v slučaju, da smatramo od Keltov uporabljene pse za ilirsko dediščino, Ilirrom še vedno ne moremo priznati popolne lovske pravičnosti. Zato se zdi, da smo ga za ilirskega resavca krstili bolj v čast Ilirov. In ko smo obdelali vprašanje ilirskih ali prav keltskih lovskih psov, naj mi bo dovoljeno spregovoriti nekaj besedi o kulturni stopnji Ilirov, ker je od tega odvisna, kakor sem že prej omenil, v veliki meri verjetnost oziroma možnost resnične visoke lovske kulture.

Začetek vsake kulture je ustaljenost, to je stalno bivališče, kjer se potem začne živinoreja in tej sledi kmetijstvo. Če gre razvoj še dalje, se razvije iz prvotne zasilne domače obrti tudi poklicna obrt in kot nadaljevanje obrti še trgovina. S trgovino se pojavijo prvi znaki inteligence, v gotovih krogih blagostanje in z njimi pismenost. Če je narod velik in močan in nima preveč opravka z močnimi zunanjimi sovražniki, se razvija red, znanost in umetnost.

Ni pa moj namen popisovati razvoj kakega naroda, gre le za vprašanje, do kake razvojne stopnje so prišli Iliri.

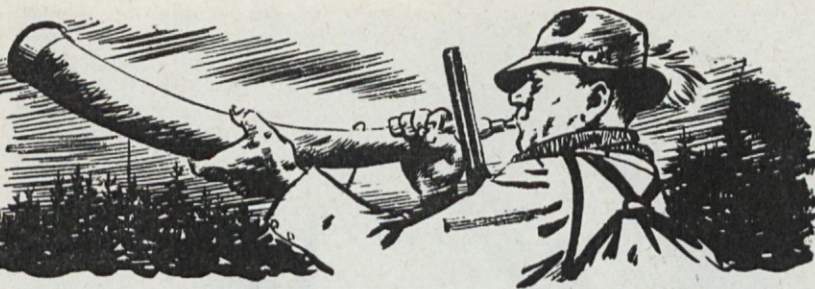
Na to vprašanje je težko odgovoriti, ker manjkajo vsi tozadevni pisani zgodovinski viri. Edino, po čemer kulturno stopnjo Ilirov vsaj približno lahko ugotovljamo, so izkopanine. Po do sedaj odkritih izkopaninah sodimo, da Iliri niso prišli preko enostavnega kmetijstva in istotako ne preko enostavne obrti. Nimamo pa ohranjenega ne ilirskega jezika, ne ilirske zakonodaje in tudi ne drugih pisanih spomenikov. Vse to je, kolikor je obstajalo, izginilo, kakor je izginil tudi ilirski narod sam. Vsa njihova od ilirofilov hvalisana krepkost se v tem zgodovinskem procesu ni obesla.

In sedaj se vrnem na moralčen odnos lovca do živali in vprašam: Ali so Iliri res dosegli tako visoko kulturno stopnjo, da bi bili prave subjektivne lovske pravičnosti zmožni?

Odgovor na to vprašanje prepuščam lovcem. Prihodnjič si ogledamo Ilire tudi še kot narod.

(Konec prihodnjič)

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Nevsakdanje

»Lisičji dnevi«

LD Griže pri Žalcu ima smolo. LZ Celje ji bere levite, češ, da premalo prispeva za fond po škodi od divjih prašičev in da jih ne zna dobiti. Zato nekaj neverjetno resničnega:

V začetku julija 1960 sta šla naša člana ocenit škodo na pšenici, baje povzročeno od divjih prašičev. Škodo sta morala priznati, četudi je njiva že kar prehudobližu naselja v ravnini. Drugi dan opoldne se je šel o zadevi prepričati naš najstarejši član Miha, ki je za škodo sumil kake domače živali. Ko pa je postopal ob njivi, je prhnil iz pšenice pravi divji prašič.

V jeseni smo se podili nedeljo za nedeljo, nekateri tudi ob delavnikih po hribovju. Uspeh je bil skromen — en samcat prašič. V sosednjih loviščih so padali prašiči na veliko. Naš Gozdnik pa je zatajil. Prašiči so se ga ogibali kakor da bi slutili nevarnost. Šele januarja smo jih zopet zasledili v Gozdniku in že v drugem pogonu so naši ostrostrelci položili od štirih dva na četine.

Dne 5. februarja pa so imeli ščetinarji smolo. Član Jože Drobne se je postavil na vzhodni strani Kurje grede. Na prašiče že vajeni psi so dvignili večji trop, ga razpršili in potiskali skozi neprehodne goščave. Dva prašiča sta se kmalu odločila ter v presledku kakšnih 50 m prečkala pobočje. Tam sta ju podrla zaporedna Jožetova strela. Drugi prašiči so se hoteli rešiti iz obroča prav čez vrh. Dva strašilna strela sta del tropa zavrnila in trije prašiči so jo hoteli popihati mimo Jožeta v predel sosednjega lovišča — imenovan Amerika. Kakor naročeno so drug za drugim prišli Jožetu na muho, ki jih je kot večš strellec zaporedoma podrl.

Kakor lovska latinščina se sliši resnica, da je lovec Jože Dobre na enem stojišču v manj ko četrt ure s petimi strelji podrl pet divjih prašičev. Kdor ve za boljše, naj pove. Do tedaj pa Jožetu še dosti takega ognja!

LD Griže — I. Dolinar

Zimske noči, brez snega, bila je mlada luna, ko stojim v sadovnjaku in poslušam kar od treh strani bevkanje lisic. Oglasim se z zajčjim vekanjem in kmalu pridirja mimo lisjak. Z naglim strelom, bolj v temi kakor v svetlobi, ga pogodim, da je lisjaka vrglo z brega kar po zraku v potok, da se je prej okopal, preden sem ga potegnil iz krvave vode. Če bi bil po strelu nekoliko miroval in ne bi takoj, z baterijo sveteč, lezel skozi ostrogo, bi bil dobil še drugo lisico, ki se je pravočasno izognila smrti, ker nisem bil pripravljen.

S tem uplenjenim in mokrim lisjakom sem se prestavil za kakih 800 metrov v drugo dolino. Obstanem v gozdu, ker se je med tem pooblačilo, da je postalo temno. Čez čas zaslišim na vrhu lisico. Zavekam in lisica caplja po listju navzdol proti meni. V tem se mi zazdi, da se je nekaj potegnulo. Strel je blisnil in nekaj je šumelo. Mislim sem, da beži lisica, ki sem jo zgrešil, pa sem še enkrat sprožil. Tedaj šumot preneha, pa grem v tisto smer, brskajoč z nogama pred seboj, ker je bilo do dobra tema, in zadenem na mrtvo lisico. Pri pregledu sem ugotovil, da je dobila oba strela in imela strti obe zadnji nogi.

H koncu naj pripomnim, da na zajčje vekanje pride tudi lovski tat-zankar. Če ga ne moreš zasačiti, pa si odkril zanke, nekaj tam ob pravem času, pa bo prišel dvoonožni lisjak pogledat. Na zajčje vekanje pospraviš tudi pse klateže. Če v primerni bližini njegovega doma zavekaš, bo kmalu na mestu in potem tudi v pasjih nebesih.

Rudolf Kores, Rošpote

Jazbec kriv škode, ki je ni napravil

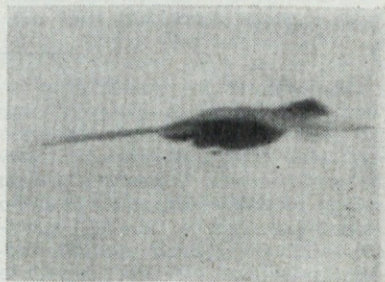
Jazbecu gre v slast mlečna koruza, morda drugemu bolj sladko grozdje. Opisani dogodek se je zgodil v naši lovski družini, ko je kmet prijavil lovsko škodo, povzročeno po jazbecu, ki je baje opustošil njivo koruze. Jazbec se

je namreč naselil v gozdu, okoli katerega so bile velike njive koruze, pa tudi vinogradi s sladkim grozdem. Odločil se je, da gre raje zobat grozdje kot pa luščit koruzo. V vinograd je hodil mimo njive z mlečno koruzo, pa si je od časa do časa odlomil tudi kak rog koruze. Vsega skupaj si je privoščil na tej njivi okoli 10 rogov. Verjetno je bil že vnaprej »obveščen«, da bo lastnik koruze hudo prijel lovce zaradi škode, pa jo je iz »uvidevnosti« le pokušal, če je dobra. In glej, na lepem se pojavi kmet pri tajniku lovske družine ter mu prijavi veliko škodo, storjeno po jazbecu na koruzi. Tajniku je dodobra napolnil ušesa s koruzo in »lepimi primki« na račun lovcev. Ker vem za vse jazbine v tej okolici, pa sem jo brž ubral s svojo lovsko terijerko, da ugotovim, kaj je na stvari. Res sva ga s psico našla in ker je bil v skalnati jami, sem nastavlil klešče in jazbec se je ujel. Domov sem prinesel živega in mlado in staro ga je ogledovalo. Tudi sosedovega lovca brak jazbecar je bil radoveden, kakšna je ta zverina, pa jo je pošteno skupil, da ga je veselje minilo. Končno je njegov kožuh romal v Koper k mojstru za čopiče, mast pa so pobrali stari možje proti revmi.

Da bi se uveril o škodi na koruzi, sem preiskal jazbečeva prebavila in mnogo iztrebkov, pa sem našel po veliki večini grozdne pečke, najmanj pa koruznih ostankov.

Zato bodimo tudi temu ponočnjaku pravični in ga ne obdolžujmo na slepo kakor omenjeni kmet.

Albin Korošec

Vrhunska jelenja trofeja

V Migalovcih v lovišču Okrajne zveze Slavonski Brod je 13. septembra 1960 padel najmočnejši jelen LR Hrvatske. To krasno rogovje je uspeh 15-letne gojitve naše jelenjadi. Rukajočega jelena je uplenil predsednik Lovske zveze Hrvatske Karlo Mrazović-Gašpar.

Na sliki se vidi izredna skladnost rogovja, kar kaže tudi oce-

na. Rogovje tega neenakomernega osemnajsteraka sta ocenila kustos Lovskega muzeja v Zagrebu, Lazar Raić in dr. Ivan Jurjević: povprečna dolžina vej 116,5 cm, nadočnikov 47,5, srednjikov 36,2, obseg vencev 30,3, razkrečenost 99 cm = 84 %; lepote točke 14,5, vsega 236,1 točk. Teža suhega rogovja 10,50 kg. Izgleda, da je jelen že leto prej prešel kulminacijo in je bil vsekakor zrel za odstrel.

Po L. Raiću — Š.

Lov na divje prašiče smo izvedli po načrtu in disciplinirano 26. febr. 1961. Žal je bilo premalo gonjačev spričo obsežnega in težavnega terena. V pogonu je bilo okrog 15 prašičev a padel je samo eden. Lova so se udeležili predstavniki naše ljudske oblasti, vojske in milice ter lovci sosednje

LD Prebold. Za sodelovanje se vsem toplo zahvaljujemo. Že nekaj let si z vso vnemo prizadevamo, da bi stalež divjih prašičev čim bolj zmanjšali, ker delajo občutno škodo. V letih 1959/60 smo uplenili 15 prašičev, 1960/61 pa 11.

LD Tabor, J. Golavšek

Vpliv sončnega mrka na divjad

Razne vremenske spremembe, kot naravni pojavi, imajo pri naši divjadi precejšen vpliv na njeno različno obnašanje, kar je lovcem vsaj deloma znano.

Kako pa vpliva na divjad sončni mrk? Te spremembe, ki nastopijo ob sončnem mrku pri obnašanju divjadi, so menda še danes malo znane. Starejši lovci so vedeli povedati, da je ob času sončnega mrka divjad zelo nemirna. Ta domneva je najbrž pravilna.

Tudi nekatere domače živali so se drugače obnašale. Opazoval sem psa, ki je skoraj pol ure tekal naokrog kot v nekem paničnem strahu pred nečim neznanim. Zelo zanimiv je primer, ki mi ga je pripovedoval logar H. M., član lovske družine Vurmat.

Pravi, ko sem bil tega februarskega jutra na službenem obhodu po revirju, sem opazil dve srni malo zatem, ko se je pričel sončni mrk. Srni sta prišli v lovišču LD Kapla iz gozda na njivo. Nekaj časa sta se ozirali na vse strani, potem sta začeli tehati po njivi, se približali gozdu tik ob njem obstali, razširili okence ter se ponovno pognali v dir nazaj po njivi, se zopet vračali do gozda in tam znova obstali kot vkovani, kakor da ju je strah pred nečim neznanim. Vsa-kokrat sta razširili okence ter se pognali nazaj na njivo, se obrnili in zopet dirjali nazaj proti gozdu, a vanj si nista upali. To početje srn pravi H. M. je trajalo celo uro, nakar sta, ko je mrk že precej pojenjal, le vstopili v gozd.

Mislím, da je le redko kateri lovec imel priložnost opazovati divjad ravno med letošnjim sončnim mrkom. Zato bi bilo zanimivo, da bi se še kdo oglasil, ki je morda imel priložnost takšnega opazovanja, saj je do leta 1999 ne bo več.

Peter Rihter

LD Kapla, p. Kapla na Kozjaku

Usodna podobnost

Pozno popoldan je bilo. Za lov nič kaj ugoden dan. Psi niso mogli delati, ker je bilo suho in v mirnem ozračju niso našli sledu. Kraj ob Savi, kjer smo lovili, je tolíkalj pestro oblikovan z malimi njivicami, travniki in z grmičjem in s posameznim drevjem obraslim prodom, da je na pretek zatočišč številni divjadi. Nebo je bilo zastrto z velikimi sivimi oblaki.

Bližali smo se zadnjim okrajkom njiv v lovu za jerebicami. V

tem nas je preletel ptič. Barva in način preleta sta bila močno podobna skobcu (lat. astur nису), le peruti niso bile tako široke in zaokrožene. Da bi bila postovka, kot je trdil Janez, večina lovcev ni soglašala. Razmišljal in ugibal sem, kaj neki je le res? Zaradi splošnega mnenja, da je ptič, ki je medtem sedel na bližnje drevo, vendarle skobec, ga hitro obkolimo. Če že gre za ujedo, ne hranim z naporom in naboji. Ptič se je preletel, toda tokrat hitreje. »Skobec je, skobec, kar hitro ga daj,« sem slišal od tovarišev, ko je letel na moji strani. Pomerim, malo potegnem, kakor pravimo, in je ptič takoj po strelu padel na tla. To je bil moj prvi plen tistega dne, čeprav sem pred tem večkrat brezuspešno streljal na večje in počasnejše jerebice.

»Ejga, to pa ni skobec,« reče po gorenjsko, »k'ma ravn klun«. Če je tako, potem res ni skobec in ne postovka, sem si mislil!

S skrbjo sem ogledoval ptiča v tovariševih rokah. Na nogi dva prsta naprej in dva nazaj, malo usločen sicer raven in oster kljun; vse je potrjevalo, da je na kraju oktobra ustreljeni ptič, znanilka pomladi — kukavica.

Prav zaradi barvne podobnosti, načina leta in ko preneha na poletje peti, pravi ljudski pregovor, da se poleti kukavica spremeni v skobca. Le bolj priostrene peruti in rep iz treh parov peres, ki je stopničasto zaokrožen, daje ostremu opazovalcu dovolj znakov, da prepreči večkrat usodno zamenjavo kukavice s skobcem.

Urhov

»Vplivi na razvoj srnjačjega rogovja«

Pod tem naslovom sem čital v marčevi številki »Lovca« članek Franca Eržena. Na koncu članka priporoča pisec pri vzreji krepkih srnjakov z močnim rogovjem primerno krmljenje v zimskem času. Mogoče bodo moje tozadevne izkušnje zanimale gojitelje srnjadi.

Pred drugo svetovno vojno sem gojil v kraju mojega službovanja v Krškem srne z namenom, da ugotovim ali je mogoče s primerno prehrano vplivati na rast rogovja. Poleg običajne krme sem polagal v korito ovlažen oves, v katerega sem pomešal dnevno po eno žlico klajnega apna. Paziti sem moral, da je bilo klajno apno popolnoma zmleto, ker ga sicer srnjad ne jemlje rada, ampak vsako grudico z jezikom odrine.

Uspeh je bil tale: srnjak Črt je bil že v drugem letu šesterak,

rogovje je bilo visoko 24 cm, v tretjem letu je bilo rogovje močnejše in visoko 28 cm.

Dolenjskim lovcom sem tedaj priporočal, naj polagajo pozimi na krmišča poleg sena, želoda ter soli tudi ovlažen oves s klajnim apnom. Ali je kdo ta moj nasvet upošteval, nisem mogel zvedeti ker je kmalu na to izbruhnila vojna.

Dr. J. T.

57 lisic s puško

Morda bo nekdo dejal — 57 lisic pa vendar ni tako število, da bi bilo vredno o tem pisati v »Lovcu« ter junaka celo slikati.

Kljub temu pa se nam zdi potrebno, da to omenimo, posebno zaradi tega, ker je **Franč Dunaj**, član LD Slatina Radenci, lovec mlajše povojne generacije. Povprečno uničimo vsi člani naše družine v enem lovskem letu skupno 12—15 lisic, od teh pa France sam dve tretjini. Izredna njegova vztrajnost in večšina sta mu pripomogli, da je v 13 letih ustrelil 57 lisic. S strupom se on ne ukvarja, ker trdi, da to ni lovsko.

Da so mu naši člani nadeli vzdevek »lisičja smrt« je samo ob sebi umevno, kakor tudi prikrita zavist ostalih članov. Vendar mu

od srca čestitamo in tudi za bodoče želimo dober pogled, da bomo skoraj proslavili njegovo stoto lisico.

Joža Farič

Roparska kanja

Sredi našega najboljšega predela lovišča za poljsko perjad v Jeperci je majhen gozdček, naravno zavetišče fazanov in jerebic. Ob robu gozdička smo postavili krmišča. Pritlikavo grmičevje je naravno skrivališče za fazane in jerebice, pod košatimi smrekami pa tudi v globokem snegu najde divjad kopna tla. To mirno zavetišče motijo le roparice, kar kaže tale doživljaj.

V omenjenem predelu sem v zimi 1960/61 polagal krmo fazanom in jerebicam. Opazil sem, da je poletni stalež dober. Po daljšem stikanju po lovišču sem naletel na jerebice v grmičevju, več kit pa sem odkril v neposredni bližini vasi pod kozolci. Fazanov je bilo v tem gozdnem predelu okrog 20 kakor poleti. Držali so se skupaj kakor domače kokoši in vedno sem vedel, kje bom našel svoje varovance.

Pri tem lepem redu pa sem redno naletel na kanjo, ki se je spustila z drevesa prav na tistem mestu, kjer so se ob mojem prihodu fazani umikali iz gozda. Malo naprej je sedela še druga

kanja na drogu električnega voda. Kanji sta pri vsej moji opreznosti vedno odleteli preden sem prišel na strelno daljavo. Vse moje prizadevanje je bilo zaman. Spočetka se nisem preveč jezil nad pticami kljub temu, da sem dobro vedel, da je kanja strah poljske divjadi. Kmalu sem se o tem prepričal.

V neposredni bližini krmišča sem našel ob grmičju sledove raztrgane jerebice, čez nekaj dni ostanke jerebičjega perja v snežnem ložu na odprtem polju. Osužil sem kanjo, saj drugih roparic nisem videl na tem področju. Ker ju s šibrami nisem mogel doseči, sem odšel v drugi konec lovišča po košaro, vanj pa sem djal črnega domačega goloba. Vse skukaj sem v mraku odnesel na mesto, kjer sta se največkrat zadrževali kanji. Naslednjega dne je bila po službi prva moja pot h košari. Ko sem se približal košari na 200 m, se je kakor po navadi z elektrovida spustila kanja. Že sem bil prepričan, da je moje delo zaman, ko sem iz bližine na moje zadovoljstvo opazil ujeto kanjo. Bila je še živa in ob mojem pojavu je začela kriliti s perutmi, da bi odletela. Toda želez-

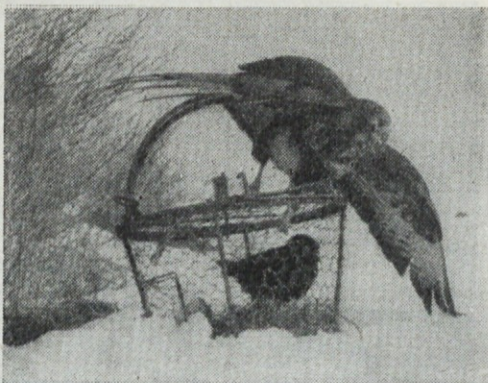

Foto D. Oblak

ne klešče so bile močnejše. Ko me je prestrašeno gledala, se mi je zasmilila. Zdelo se mi je, da me prosi odpuščanja, češ saj se tudi jaz borim samo za svoje življenje. Toda ob misli na raztrgane jerebice me je usmiljenost minila in previdno sem jo stisnil za dihalne organe in v nekaj trenutkih umiril. Odneseš sem jo preparatorju za spomin na prvo ujeto kanjo v past.

Nato sem lovil s pastjo še naprej in skoraj ob vsakem obisku pri pasti sem odgnal tudi drugo kanjo z elektrovoda nad košaro z golobom. Past je odslej čakala prazna. Kasneje je h košari prišla lisica, kar sem sklepal po sledovih, še bolj pa po tem, ker je golobu manjkal rep. Mislil sem, da je zgubil le repno perje. Ko pa sem prišel naslednji dan — bila je nedelja — je bil golob mrtev. Zato sem končal s tem lovom, saj je tudi zima jemala slovo.

Drago Oblak
LD Medvode

MLADI PIŠEJO

Še ena lisica

V nedeljo 12. febr. 1961 smo vzeli pot pod noge in sicer gospodar LD Handil-Dobje, stric Milan, tajnik te družine in jaz — »lovski vajenec«. Spremljal nas je seveda jazbečar Cigo. Ko smo preko Pridola prišli do Kladnika, kjer smo lani uplenili lisico, se je Cigo oglasil v neki lisičini. Za glasom smo prišli do rova, v katerem se je pes že boril z lisico. Toda pomagati mu nismo mogli, ker v okolici ni bilo nobene hiše, sami smo bili pa brez orodja. Izven gozda je stal kozolec in stric me je poslal tja, če morda ni tam kakšna lopata ali kramp.

Veren posnetek gamsovih rogljev, najdenih v lovišču LD Mislinja v Tisniku. Roglja in rožnici so ukrivljeni naprej namesto nazaj. Ker pa je rast silila v pravilno smer, se rogliji zgoraj cepijo. Risal Lojze Simežiger, Mislinja

Res sem v koruznici staknil motiko in pričeli smo akordno kopanje. Cigo je ves čas stražil lisico in se včasih oglasil z nizkim glasom v znamenje, da je lisica še v jami. Med kopanjem pa je prišel Cigo iz rova na zrak in da se malo oddahne. Ta trenutek pa je lisica izkoristila in smuknila v stranski rov. Prav to je postalo zanjo usodno. Cigo se je pognal za njo in sedaj smo slišali renčanje in rvanje, ki je počasi zamiralo. Pes je lisico zadržal. Toda izvleči je ni mogel, kakor je bila njegova navada, ker je bil rov preozek. Zato sem mu

šel na pomoč. Prekopal sem do psa in lisico potegnil na plano. Imela je zlomljeno čeljust in strta rebra, kožuh pa zdelan do nerabnosti. Zato smo ji vzeli le rep in tačice. Ta lisica je že tretji tak letošnji plen jazbečarja Ciga. Zmagoslavno smo odšli v Kladovnikovo zidanico na izdatno okrepčilo. Tam smo tudi sklenili, da po triletni praksi kot brakir in po opravljenem mizarskem izpitu, stopim kot član v zeleno bratovščino, kar je bila moja največja želja.

Ivan Centrih, Dobje pri Planini

LOVSKA KINOLOGIJA

**Iz poročila predsednika
Vlade Pleničarja na občnem
zboru ob 40-letnici DLP***

Zadnja leta je doživela kino-
loška organizacija razne spre-
membe: pasemske organizacije
so postale posvetovalni člani Ki-
nološke zveze Slovenije ter skrbе
za strokovno vzrejo, vzgojo in šo-
lanje psov svojih članov, medtem
ko so lovske organizacije prevzele
predvsem finančno plat. Vse delo
na terenu je prepuščeno lovskim
zvezam, vendar pa so pasemske
organizacije tiste, ki morajo vse
delo pravilno usmerjati s svojim
strokovnim kadrom. Predvsem bi
bilo treba, da bi bile tekme bolj
obiskane, kar velja prav tako za
tečaje, seminarje in razstave.
Nujno je, da se naš sodniški ka-
der čim bolj spopolni. Prav tako
se mora dvigniti in modernizirati
način sojenja. To velja predvsem
glede preizkušenj psov po krv-
nem sledu. Zunaj v svetu imajo
take preizkušnje že popolnoma
določene oblike. Gre za to, da psi
po strelu pokažejo tisto znanje,
za katero jih vzgajamo.

V okvir tega problema spada
tudi vprašanje sodniških priprav-
nikov, bodočih sodnikov, ki naj
se rekrutirajo tudi iz vrst dobrih
vodnikov, ne zgolj izmed ljubite-
ljev psov. Zelo primerni priprav-
niki bi bili veterinarji in go-
zdarji.

* Prvi del je zajet v članku »Ob
40-letnici DLP« prof. dr. J. Ranta v
12. št. — marec — 1961.

Zgoraj:
Zborovanje DLP

V sredi:
Predsednik Vlado Pleničar
poroča

Spodaj:
Predsednik izroča sekretarju
JKS R. Zecu zlati znak DLP
in knjižico »Ptičarji in šarivci«

Prav tako važen problem v našem delokrogu predstavlja skrb za vodnike. Zavedati se moramo, da so vodniki psov hrbtenica vsake pasemske organizacije in dejstvo je, da je njihovo število važnejše kot pa število članov.

Nadaljnji naš problem je dober predavateljski kader. Pomanjkanje predavateljev se je vseskozi občutilo ter oviralo spopolnitev našega strokovnega kadra in s tem vsebine društvenega dela.

Kljub vsem težavam pa smo zadovoljivo uredili vprašanje psov plemenjakov, saj imamo v Sloveniji kar 650 ptičarjev in šarivcev. Naše uspehe v tem pogledu dokazujejo razstave psov, prav tako pa tudi tekme psov.

Poleg tega, da se večja število naših čistopasemskih psov, moramo ohranjati na višku tudi njih kvaliteto. V ta namen moramo poskrbeti za uvoz plemenjakov.

V zvezi s tem je treba omeniti še eno nalogo našega društva, to je prilagajanje naši socialistični stvarnosti v tem smislu, da na široko odpremo vrata vsakemu delovnemu človeku, ki bi potreboval naših nasvetov in naše pomoči glede vzreje in vzgoje svojega pasjega prijatelja ali pri plemenitvah ali pri posredovanju nakupa ali uvoza iz tujine ali kadar gre za stike med vodniki in lovci ter ob drugih priložnostih.

Za bodoče si bomo prizadevali, da pravilno vzgojimo in izšolamo čim večje število ptičarjev, da povečamo in strokovnjaško negujemo njihov naraščaj.

Želimo se še tesneje povezati z našimi lovskimi organizacijami, ki bi jih radi pritegnili zlasti k vzgojnemu delu za naše lovske spremljevalce in pomočnike. *Sodelovanje lovcev in kinologov je neogibno*, če hočemo spraviti na višino naš lov. Vsi lovci naj se zavedajo, da je samo s šolanim psom možen uspešen in pravičen lov.

Po sklepu upravnega odbora na seji dne 13. III. 1961 so prejeli ob 40-letnici DLP, zlati društveni znak sledeči člani, kakor tudi posamezne organizacije, oziroma društva:

Franjo Bulc, predsednik Kinološke zveze Slovenije

Dr. Jože Benigar, predsednik Lovske zveze Slovenije

Ustanovitelji društva:

Julij Koder, Ljubljana
dr. Franc Lokar, Ljubljana
dr. Janko Lokar, Ljubljana
dr. Ivan Tavčar, Ljubljana
dr. Jože Rant, Ljubljana

Pasemske organizacije — predsedniki

Hugo Stare, predsednik Kluba ljubiteljev jazbečarjev in terijerjev
Ivan Zupan, predsednik Kluba za goniče

Slavko Kovač, predsednik Društva brakov jazbečarjev

Vekoslav Tanko, predsednik Zveze društev za športne pse

Sodniški zbor

Ivan Caf, Maribor
Pavel Cvenkel, Ljubljana
Ilija Dragojevič, Jesenice
Teodor T. Drenig, Ljubljana
dr. Janko Lokar, Ljubljana
Julij Koder, Ljubljana
Branko Maček, Ljubljana
dr. Vilko Pfeifer, Krško
Bogdan Sežun, Ljubljana
Jože Škofic, Ljubljana
Ljuban Zadnik, Ljubljana

Imetniki zlatega vodniškega znaka

Ivan Hafner, Škofja Loka
Dragotin Klobučar, Maribor
Jože Logonder, Zabnica
Bogdan Sežun, Ljubljana
Franc Urbanc, Ljubljana

Imetniki srebrnega vodniškega

dr. Jože Benigar, Ljubljana
Rudolf Bernik, Ljubljana
Jože Logonder, Zabnica
dr. Branko Palčič, Ljubljana
Bogdan Sežun, Ljubljana
Vladimir Pleničar, Ljubljana
Ljuban Zadnik, Ljubljana

Vzreditelji najstarejših psarn

Psarna Glinška — Maks Turk, Ljubljana
Psarna Dragomeljska — Alojz Burica, Dragomelj
Psarna Krimska — dr. France Lokar, Ljubljana
Psarna Ravenska — Stefan Hajduk, Murska Sobota
Psarna Soča (španijeli) — Anda Grabrijan, Vipava

Sedanji in bivši predsedniki DLP

Franc Urbanc, Ljubljana
Jože Škofic, Ljubljana
dr. Jože Rant, Ljubljana
Stefan Tausig, Ljubljana
Vladimir Pleničar, Ljubljana

Nečlanom DLP za zasluge na kinološkem polju

Franci Flis, Domžale
Alfonz Mazlu, Ptuj
Karel Poredoš, st., Murska Sobota

Srebrni znak vodnika sta prejela vodnika

Stefan Hajduk, Murska Sobota
Martin Klemenčič, Ptuj

Novi odbor DLP:

predsednik Vladimir Pleničar
podpredsednik Julij Koder
tajnik Pavel Cvenkel
blagajnik Stane Logar
gospodar Maks Turk
strokovni poročevalec Jože Škofic
kroničar Hinko Hribar
odborniki: Viktor Logar
Stefan Tausig
Jože Logonder
Franc Sekne
Slavko Lenarčič

Nadzorni odbor:

dr. Jože Rant, predsednik
Franc Barbič ml.
Rudolf Bernik, člana

LITERATURA

»Ptičarji in šarivci«. Lično knjižico, okusno opremljeno z 39 stranmi teksta in dodatkom pasem ptičarjev in šarivcev, ponazorjenimi s 15 slikami psov na 8 straneh umetniškega papirja, je izdalo Društvo ljubiteljev ptičarjev ob svoji 40 letnici.

Po uvodni besedi predsednika DLP Vladimirja Pleničarja podaja prof. dr. Jože Rant v preglednem članku razvoj in delovanje DLP od ustanovitve do letošnjega jubileja. Ljuban Zadnik v kratkem sestavku utemeljuje, zakaj je in mora biti ptičar lovecv spremljevalec.

Posebno vrednost knjižice za lovce pa daje razprava Jožeta Škofiča: Ptičarji, njihove pasme, vzgoja, šolanje in tekme, kateri je priključen seznam pasem ptičarjev in šarivcev, s ponazorilom psov v vzornih slikah na koncu knjižice. V jedrnatih besedah strokovnjaka in praktika je zajeta abeceda znanja in veščin, katere mora predhodno znati in obvladati vsakdo, ki želi vzgajati in šolati ptičarja ali šarivca. Take priročnike bi potrebovali lovci za vse pasme lovskih psov.

M. Š.

POPRAVEK

V knjižici »Ptičarji in šarivci« na 13. strani je v 11. vrstici za imenom »Jože Škofič« postaviti piko. Črtati je v isti in 12. vrstici besede »Ivan Caf in Franc Barbič ml.«

V 13. vrstici je za imenom »Lado Pavec« dostaviti še imena »Ivan Caf, Franc Barbič ml. in Slavko Lenarčič«.

PRIJAVLJENE PARITVE:

Lovski psi:

Kratkodlaki jazbečarji:

Bara JRJki 218 — Dik JRJki 207, leglo bo 3. maja 1961. Vzreditelj Pavel Bogovič, Spod. Pohanca 22, pošta Artiče.

Kokeršpanjeli:

Felicita Soška JRŠK 297 — Ris Dravograjski JRŠK 339, leglo bo 24. maja 1961. Vzreditelj Konrad Prekoršek, Višnja vas 6, p. Vojnik.

Rina Zagajska JRŠK 281 — Grom Soški JRŠK 320, leglo bo 22. maja 1961. Vzreditelj Jože Tomše, Čatež 58 ob Savi.

Biba Zagajska JRŠK 66 — Grom Soški JRŠK 320, leglo bo 7. maja 1961. Vzreditelj Franc Barbič, Verje 53, pošta Medvode.

Ela Zagajska JRŠK 223 — Robi JRŠK 248, leglo je bilo 16. 4. 1961. Vzreditelj Drago Jazbec, Kranj, Likozarjeva 14.

Angleški poenterji:

Creola of Bogle Burn JRPPo 471 — Spartan Stonethorpe JRPPo 292, leglo bo 21. maja 1961. Vzreditelj Mirko Teršan, Ljubljana, Gorupova 9.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Asta JRPki 1761 — Pik JRPki 1012, leglo bo 3. maja 1961. Vzreditelj Jože Flajsaker, Kozjak 6, pošta Pesnica.

Carra JRPki 2111 — Taso JRPki 2170, leglo je bilo 30. III. 1961. Vzreditelj Ivan Robič, Maribor, Brestanica 8.

Sila JRPki 2078 — Iwan von Hanstein JRPki 1737, leglo bo 23. maja 1961. Vzreditelj Oskar Pahor, Prvačina 79, Slov. Primorje.

Drina JRPki 1156 — Dren Biljenski JRPki 1614, leglo bo 15. maja 1961. Vzreditelj Anton Mladovan, Ozeljan 6, pošta Šempas.

Biba JRPki 2107 — Car JRPki 1754, leglo bo 1. junija 1961. Vzreditelj Vlado Domanjko, Gradišče v Slov. goricah št. 31.

Lajka Polanska JRPki 1977 — Boj JRPki 891, leglo je bilo 29. 4. 1961. Vzreditelj Karel Poredoš, Murska Sobota, Kolodvorska 7.

Diana JRPki 1749 — Pik Šmarnogorski JRPki 1491, leglo bo 2. maja 1961. Vzreditelj Franc Škofljanc, Brege 52, pošta Leskovec pri Krškem.

Nemški žimavci:

Asta vo Fürsteneck JRPos 496 — Hanno von Saarforst JRPos 203, leglo bo 4. maja 1961. Vzreditelj Miloš Kelih, Lesce 177 pri Bledu.

Bavarski barvarji:

Ada v. d. Trauwand RMBB 2 — Haltan v. d. Bischofsmütze RMBB 1, vpis obeh v JR v teku. Leglo bo 1. maja 1961. Vzreditelj Lovska zveza Kranj.

Lovski terijerji:

Drzna Sladkogorska JRLT — 538 — Hanko von Otscherhof JRLT 885, leglo bo 9. maja 1961. Vzreditelj Matko Goršek, Sladki vrh, pošta Sentilj v Slov. goricah.

Ruša Travnogorska JRLT 828 — Jago Pobreški JRLT 758, leglo bo 2. maja 1961. Vzreditelj Andrej Ošlovnik, Pameče 18, pošta Slovenjgradec.

Asta JRLT 1020 — Cvetko JRLT 1361, leglo bo 14. maja 1961. Vzreditelj Jože Kristen, ravnatelj v. p. Cerknica pri Rakeku.

Sara Travnogorska JRLT 565 — Car Podutiški JRLT 1054, leglo bo 18. maja 1961. Vzreditelj Albin Kucler, Ljubljana, Pesjakova št. 16.

Ajda Predorska JRLT 581 — Ali JRLT 1064, leglo je bilo 2. III. 1961. Vzreditelj Karel Krihbaum, Oplotnica št. 50.

Braki jazbečarji:

Bina JRBj 1086 — Bor JRBj 1044, leglo je bilo 31. III. 1961. Vzreditelj Edo Zavrl, Mirna št. 11, Dolenjsko.

Mira JRBj 698 — Ado JRBj 628, leglo je bilo 1. aprila 1961. Vzreditelj Martin Bokavšek, Brezovica št. 71.

Ajda Ljubljanska JRBj 429 — Dim JRBj 960, leglo je bilo 27. aprila 1961. Vzreditelj Branko Rebernik, Ljubljana, Povšetova št. 40.

Dima JRBj 1133 — Jup JRBj 836, leglo bo 15. maja 1961. Vzreditelj Marjan Slatinšek, Gornji grad št. 73.

Alka JRBj 1116 — Cigro Ribniški JRBj 726, leglo je bilo 3. 4. 1961. Vzreditelj Franc Hiršel, Trbovlje, Zasavska št. 4.

Lora JRBj 873 — Eks JRBj 890, leglo je bilo 23. aprila 1961. Vzreditelj Peter Rihter, Spodnja Kapla 85, pošta Kapla.

Vika Brinogorska JRBj 872 — Loki JRBj 896, leglo bo 3. maja 1961. Vzreditelj Andrej Rajzer, Podpeca 58, pošta Črna na Koroškem.

Jela JRBj 892 — Eks JRBj 890, leglo bo 2. maja 1961. Vzreditelj Rudi Blainšek, Konjsko, pošta Šmartno v Rožni dolini.

Astra JRBj 681 — Dari JRBj 1126, leglo je bilo 19. aprila 1961. Vzreditelj Janez Jereb, Prekopa, pošta Kostanjevica ob Krki.

Bina JRBj 1098 — Daki JRBj 781, leglo je bilo 20. aprila 1961.

Vzreditelj Franc Primožič, Tržič, Čevljarska 4.

Črna JRBj 840 — Agič Starodvorski JRBj 705, leglo je bilo 19. 4. 1961. Vzreditelj Matija Klančar, Šmartno na Pohorju.

Resasti istrski goniči:

Brina JRGri 552 — Atlet Cerkniški JRGri 545, leglo bo 3. maja 1961. Vzreditelj Niko Prokšelj, Učakovci št. 1, pošta Vinica pri Črnomlju.

Aria JRGri 443 — Pelin JRGri 634, leglo bo 7. maja 1961. Vzreditelj Gabrijel Trevl, Ljubljana, Okiškega 27.

Kratkodlaki istrski goniči:

Ciba JRGki 1888 — Davor JRGki 1592, leglo bo 10. maja 1961. Vzreditelj Jože Hrup, Podplat.

Belka JRGki 1871 — Biser JRGki 2391, leglo je bilo 10. 4. 1961. Vzreditelj Jože Sever, Pribišje, pošta Semič.

Bila JRGki 1172 — Dirko JRGki 1570, leglo bo 5. maja 1961. Vzreditelj Velko Kocjančič, Nablo, pošta Dubrov v Brdih.

Diana JRGki 2785 — Razor Travnogorski JRGki 2045, leglo je bilo 29. 4. 1961. Vzreditelj Lovska družina Sodražica, psarna Travnogora.

Zvezda Travnogorska JRGki 762 — Čapko JRGki 1569, leglo je bilo 25. 4. 1961. Vzreditelj Lovska družina Sodražica, psarna Travnogora.

Aga JRGki 2976 — Dendi JRGki 1573, leglo je bilo 26. 4. 1961. Vzreditelj Jože Križman, Čatež 11, pošta Struge na Dolenjskem.

Posavski goniči:

Cita JRGp 2263 — Bobi JRGp 3209, leglo je bilo 15. 4. 1961. Vzreditelj Mirko Koprivc, Zagorje ob Savi, Trboveljska cesta 2.

Kinološka zveza Slovenije

ODLIKOVANJA

Ob 40 letnici ljubiteljev ptičarjev so bili odlikovani z zlatim znakom za zasluge na kinološkem polju:

1. Društvo ljubiteljev ptičarjev.
2. Vladimir Pleničar, predsednik Društva ljubiteljev ptičarjev.
3. Dr. France Lokar, Ljubljana.
4. Univerzitetni profesor doktor Branko Palčič, Ljubljana.

S srebrnim znakom za zasluge na kinološkem polju:

1. Jurij Vrečar, Lava št. 41 pri Celju.
2. Anda Grabrijan, Vipava št. 242.

MEDNARODNO RAZSTAVO
PSOV VSEH PASEM priredi
Österreichischer Kynologenver-
band v dneh 24. in 25. junija 1961
na stadionu Wien (Dunaj).

Rok prijave do 3. junija 1961
Sekretariat: Wien VII., Karl
Schweighofer Gasse 33.

IV. MEDNARODNO RAZSTA-
VO PSOV VSEH PASEM priredi
Gruppo Cinofilo Isontino dne 18.
junija v Goriziji. V okviru raz-

stave bo poseben oddelek za nem-
ške ptičarje.

Podelili bodo različne pokale,
srebrne in zlate kolajne.

Rok prijave do 8. junija 1961.

Prospekte in prijavnice se dobi
pri: Gruppo Cinofilo Isontino, Go-
rizia, via Garibaldi 18, Italija.

III. MEDNARODNO RAZSTA-
VO PSOV VSEH PASEM priredi
Kinološki savez FNRJ Srbije v

dneh 17. in 18. junija 1961 v Beo-
gradu v prostorih Beograjskega
velesejma, hala I.

NOVA SODNIŠKA PRIPRAV-
NIKA za ocenjevanje zunanosti
službenih psov:

Marjan Lončarič, Maribor,
Meljska 31 in Valter Šehel, Ma-
ribor, Prešernova 26.

KZS

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

Zasavski lovski okoliš

LZ Ljubljana je na svoji seji
23. VI. 1960 v smislu sklepov nje-
nega občnega zbora razdelila
svoje območje na 9 lovskih oko-
lišev. Za vsak lovski okoliš je za
vodenje zadolžen po en član
upravnega odbora lovske zveze. V
zasavski lovski okoliš spadajo po
tej razdelitvi lovske družine
Laze, Kresnice, Prežganje, Litija
in Vače ter Smartno pri Litiji in
Gabrovka. K sodelovanju sta bili
pritegnjeni še lovski družini Polš-
nik in Senožeti iz Lovske zveze
Trbovlje.

Oba posveta zasavskih lovskih
družin sta povsem opravičila
ustanovitev takega okoliša. Pred-
stavniki lovskih družin so obrav-
navali skupne probleme tako
glede gojitve divjadi, čuvajske
službe, odkrivanja divjega lova,
bolezni divjadi itd. Prvi posvet
zasavskih lovskih družin je bil

dne 24. VII. 1960 v Litiji. Se-
stali so se na njem vsi predstavniki
omenjenih lovskih družin raz-
en lovske družine Laze. Udele-
žila sta se ga tudi tajnik Lovske
zveze Ljubljana dr. Bogdan Kur-
bus in podpredsednik LZ Trbovlje
Franc Letnik. Drugi posvet je bil
19. II. 1961 zopet v Litiji. Zasto-
pane so bile vse družine okoliša
in še predstavnika Lovskih zvez
Trbovlje ter predstavnik ObLO
Litija. Povabljeni so se udeležili
dopoldan pogona na divje prašiče
v lovišču Svibno. Po končanem
lovu je bil posvet pri Borišku v
Litiji. Na tem drugem posvetu so
zastopniki opisali probleme svojih
družin. Na podlagi teh so sprejeli
skupne sklepe za določene pro-
bleme. Navzoči so se strinjali z
dosedanjim delom zasavskega lov-
skega okoliša in želeli v bodoče
še tesnejšega in boljšega sodelo-
vanja.

Zastopniki so predvsem obrav-
navali poslovnike lovskih družin
in njih izvajanje. Poslovniki dru-
žin so sicer različni v posameznih
določilih, vendar so sestavljeni v
duhu dobrega in pravilnega go-
spodarjenja. Naloga lovskih dru-
žin pa je, da določila poslovnikov
res v celoti izvajajo. Predstavniki
so se zavzeli tudi za ustanovitev
skupne voljere za fazane, ki naj bi
bila v Litiji. Na posvetu je bilo
tudi ugotovljeno, da imajo neka-
tere družine organizacijske težave,
n. pr. Vače, kjer je malo član-
stva. Skratka posvet je nakazal
dosti problemov, s katerimi se
bodo morale družine baviti in ki
naj bi se skupno reševali. Zadnji
posvet je bil dobra priprava za
občne zборе lovskih družin in
obenem za občni zbor LZ Ljub-
ljana.

*Albin Ankon, predsednik odbora
lovskih družin zasavskega okoliša*

*Sestanek zastopnikov LD
Zasavskega lovskega oko-
liša v Litiji*

Lovsko kočo na Javorčku na Žirovskem vrhu je 11. sept. 1960 odprla LD Gorenja vas v Poljanski dolini. V treh letih so člani opravili 2800 prostovoljnih delovnih ur. Vzglede vsem je bil najstarejši 67-letni član Jernej Lamprecht-Karlovčan, ki je, poleg druge lovske korenine Jakoba Raztresena, prejel Znak za lovske zasluge. Največ zaslug za zgraditev koče ima predvsem požrtvovalni starešina Mirko Brejc kakor tudi domačin ing. Tone Mlakar, ki je izdelal načrt. Graditi so pomagali tudi člani LD Sovodnj. Sedaj stoji sredi gozdov ličen dom, ki bo nudil vsem lovcem in prijateljem narave prijetno in toplo zavetje in odpočitek.

Vl. Koželj, tajnik LD Gor. vas

Lovsko kočo si je zgradila LD Tuhinjska srednja vas na Erjavčevi senožeti poleg Savinje peči blizu Črnavca. Z delom je pričela 8. sept. 1957 in 3. julija 1960 je bila koča dograjena in odprta. Ima klet, prostor za pse, v pritličju predstobo, kuhinjo in sobo ter sobo v podstrešju, vsega za 12 ležišč. V koči je električna razsvetljava in zraven dobra studenčnica. Z lastno kočo je šele omogočeno redno lovsko izživljanje družine, pravilno upravljanje z loviščem in učinkovita čuvajska služba. Vsem, ki so pripomogli do uspeha, se toplo zahvaljuje LD Tuhinjska srednja vas, starešina Franc Hribar, Lovro.

LD Tabor je zgradila lovski dom

Po trdnem sklepu, da postavimo naš dom, smo pričeli 1958. graditi in ga z mnogo truda in skrbi dokončali 1961. Ko je bil dom pod streho, a še ne dograjen, smo priredili otvoritev, ki je nepričakovano lepo uspela tako, da smo mogli potisniti delo zopet malo naprej. Manjka le še notranja oprema. Člani so se hvalevredno izkazali tako z vožnjami kot prostovoljnim delom. Tudi nekateri občani so nam krepko pomagali. Vsem skupaj iskrena hvala!

LD Tabor, J. Golavšek

PO LOVSKEM SVETU

Kanada — redko naravno lovišče

Med redkimi deželami, ki še danes nudijo na svojem področju povsem naravna lovišča velikega obsega, celó v nepreloženih divjinah, je Kanada na prvem mestu. Kanada je dežela neizmernih površin in edinstvenih naravnih lepot. Njeno območje sega od Atlantskega do Tihega Oceana in meji na severu na Aljasko. V tej redko naseljeni državi, kjer prebiva na kvadratnem kilometru komaj en prebivalec, je samo 30 % obdelane zemlje, gozdovi pa pokrivajo 334 milijonov hektarjev. Kanada je angleški dominion, federacija desetih držav in dveh teritorijev.

Nekdaj je bila Kanada največji dobavitelj krzna divjih živali na svetu in pravi eldorado za lovce.

V redko naseljenih področjih Kanade živi veliko število raznovrstnih divjadi, zlasti veliko in mnogo raznih dragocenih kožuharjev. Med veliko divjadjo je los, nekoliko vrst jelenov, velike črede severnih jelenov karibu in še precej bizonov, ki so jih v ZDA že zdavnaj iztrebili. V gozdovih straši medved velikan, grizli, na planinah je doma debeloroga divja ovca in snežna koza, na severu pižmovsko govedo itd., med plemenitimi kožuharji pa je znan kanadski bober, polarna lisica, kanadska vidra, rosomah, razne vrste kun, veveric itd.

Kanada ima neke vrste regionalen lovski sistem. Privatnih in zakupnih lovišč sploh ni. Lovci dobi dovolilnico za odstrel določene vrste in števila divjadi, ki si jo mora sam poiskati. Seveda je divjad v področjih, ki so dostopna z motornimi vozili, bolj redka. Zato jo premožnejši lovci iščejo v odročnih nenaseljenih krajih. Strogo prepovedan je lov v rezervatih in na indijskih rezervatih. Indijanci imajo pravico loviti neomejeno po vsej državi in ob vsakem času. To pravico uživajo na podlagi pogodbe med njimi in angleško kraljico Viktorijo. Razumljivo je, da to pravico izdatno izkoriščajo.

Poleg tega so v Kanadi velikanske površine bogate z divjadjo, toda brez vsakih komunikacij. Najboljša lovišča so v brezpotnih planinah Rocky Mountains in v severnih pokrajinah Alberta in British Columbia. Do teh krajev je daleč, stotine in tisoče kilometrov. To je tudi razlog, da je pravi lov v Kanadi bolj podoben lovskim ekspedicijam kot lovu v našem smislu. V teh področjih more loviti le človek, ki ima dovolj časa in denarja. Take lovske ekspedicije trajajo mesec in tudi več. Ekspedicija mora nositi s seboj vse, kar ji je potrebno.

Inozemski lovci smejo loviti samo v družbi pooblaščenega domačega vodiča. Vodiči, ki so navadno Indijanci ali mešanci, so spretni in vztrajni sledniki, neumorni na lovu, z odličnim sluhom in vidom. Vendar pa glavna oseba na lovu ni vodič, marveč organizator ekspedicije, t. im. outfitter. To je v Kanadi poseben koncesioniran poklic. Koncesijo dobi samo tisti, ki je bil vsaj tri leta vodič, pa tudi vodič mora vsaka tri leta ponoviti izpit in dokazati svojo telesno in lovsko sposobnost. Poleg vodiča in organizatorja so važni člani ekspedicije konjarji. Ekspedicija ima navadno petnajst konj, ki prenašajo celotno opremo, šotore, živež za več tednov, orožje in strelivo, krzna in trofeje uplenjene divjadi. Zelo važna je manjša valjasta peč za ogrevanje velikega šotora.

Ekspedicija potuje več dni in celo tedne po zasilnih stezah, ki jih napravijo z buldožerji, nato pa po traperskih poteh, t. im. trailih. Četudi kanadski gozdovi niso gosti, je potovanje utrudljivo, zlasti v začetku, dokler ljudje niso utrjeni. Dnevni pohod traja 8 do 9 ur, vendar brez počitka, ker bi sicer konji tovore zmetali raz sebe, če bi jih razbremenili. Edini odmor jezdecev je, da hodijo peš ob

konju. Sicer pa si konji sami iščejo najboljšo pot. S komfortom nihče ne sme računati kakor na primer na afriških safarih. Šotori so veliki in udobni. Ogrevajo jih z že omenjenimi valjastimi pečmi, zakaj deževje je v Kanadi dolgotrajno in hladno.

Udeleženci ekspedicije spe v spalnih vrečah na zračnih blazinah. Glavna hrana so konzerve. Kruh pečejo v majhnih preprostih pečeh ali po indijanskem načinu na razbeljenih kamnih. Najprimernejša obleka je indijanska usnjena, usnjeni mokasini pa imajo gumijaste podplate. Daljnogled je neobhoden, fotokamera zaželen.

Lovska dovolilnica za tuje lovce turiste se glasi po navadi na pet vrst divjadi: losa, jelena vapičja ali karibuja, debeloroga ovca, snežno kozo in na medveda grizlija.

Najimpozantnejša divjad Kanade je los. Njegovo široko lopatasto rogovje je veličastna trofeja. Los tehta nad pol tone, rogovje pa do 20 kg pri razkritečnosti poldruga metra z 28 paročki.

Najtežji je lov na debelorogo planinsko ovco (Bighorn). To divjad zelo cenijo v ZDA in Kanadi. Oven tehta do 150 kg. Ker ima oster vid in živi v nedostopnem skalovju, se mu je težko približati na strelno razdaljo. Veliki rogovi, zaviti navzdol, so impozantna trofeja.

Snežna koza je prav tako močna divjad. Krzno je snežnobelo in gosto. Snežna koza živi v skalnatem gorovju na meji večnega snega.

Jelen karibu tehta do 600 kg in je znatno večji in težji od košute. Barva je čokoladnorjave. Rogovje je poldrug meter široko in meter visoko. Je sorodnik severnega jelena in živi v velikih čredah, ki so stalno na potovanju.

Vapiti jelen je največji jelen severne Amerike. Živi v tropih in je njegova trofeja zelo cenjena.

Medved grizli je kralj kanadskih gozdov. Če se vzpne, je visok dva in pol metra, tehta pa 450 do 500 kg. Lovca takoj napade, če ni smrtno zadet. K sreči ne zna plezati, sicer bi bilo več smrtnih nesreč na lovu.

Ko je lovska ekspedicija po dolgem napornem potovanju dospela v področje, kjer meni, da bo divjad, jo prično lovci iskati. Za to je potrebno več dni. Zjutraj se podajo na pot in se ustavijo na mestu, od koder je dober pregled čez vse področje. Z daljnogledom raziskujejo gričevje in dolinice. Na tem širokem prostoru je tudi velika divjad majhna in je treba veliko vaje in izurjenosti, da jo sploh zagledaš. Ko je kakšna žival ugotovljena, se ji je treba približati na strelno razdaljo. Zdjaj stopijo v akcijo indijanski vodiči. Plazenje traja več ur. Zlasti je treba paziti na smer vetra, ker divjad v teh nenaseljenih krajih kaj hitro zavoha človeka in zgine. Ko se je lovec približal na primerno daljavo, odvisi od njegove spretnosti in izurjenosti, če bo pogodil. Če gre vse po sreči, pobere redko trofejo. Če pa je smola, je treba znova začeti z iskanjem in zalezovanjem.

Na svojo lovska dovolilnico sme lovec odstreliti pet kosov velike divjadi. Vendar so redki lovci, ki svojo dovolilnico popolnoma izkoristijo. Če je kdo uplenil tri od dovoljenih pet kosov, mu je lov odlično uspel.

Kakor vidimo, je lov na veliko divjad v Kanadi vse prejši kot lahek in vsekakor mnogo naporenejši kot pri nas. Zahteva pač popolnega lovca in obenem človeka, ki ima dovolj časa in sredstev. Zato pa lovec uživa v nedotaknjeni divjini te velike dežele, v njenih neizmernih gozdovih iglavcev in skoraj nedostopnih skalnatih planinah.

»Vojvod, lovac« 3/60
Prevod: A. S. Pirc

CENIK

za odstrel divjadi in ostale usluge za inozemske goste

Odstrel jelenjadi

v dolarjih

Dnevna lovna pristojbina za lovca	10
odstrelna taksa za jelena:	
do 130 točk	100
od 130,1 do 150 točk	150
od 150,1 do 170 točk	200
od 170,1 do 180 točk	350
od 180,1 do 185 točk	500
od 185,1 do 192 točk	700
od 192,1 do 195 točk	900
od 195,1 do 200 točk	1100
od 200,1 do 203 točk	1300
od 203,1 do 206 točk	1500
od 206,1 do 210 točk	1800
itd.	

Odstrelna taksa za košuto 20

Za zgrešeno košuto plača lovski gost 5 dolarjev odškodnine, za zastreljeno (nenajdeno) košuto pa 10 dolarjev odškodnine.

Za zgrešenega jelena s trofejo močnejšo od 130 točk plača lovski gost naslednjo odškodnino: za prvi zgrešeni strel 100 dolarjev, za drugi in vsak nadaljnji pa po 50 dolarjev več.

Če lovski gost takoj po enem ali več zgrešenih streljih z istega mesta odstrelji istega jelena, se mu zgrešeni strelji na tega jelena ne štejejo.

Za zastreljenega (nenajdenega) jelena plača lovski gost kot odškodnino najmanj 50 % vrednosti trofeje zastreljenega jelena.

Lovskemu gostu pripada kot trofeja rogovje z lobanjo in prodniki, če želi tudi cela glava z vratom v koži.

Odstrel srnjadi

v dolarjih

Dnevna lovna pristojbina za lovca	5
Odstrelne takse za srnjaka:	
70 točk	15
od 70,1 do 100 točk — vsaka točka	0,30
od 100,1 do 105 točk	35
od 105,1 do 110 točk	50
od 110,1 do 115 točk	70
od 115,1 do 120 točk	150
od 120,1 do 125 točk	200
od 125,1 do 130 točk	250
za vsako nadaljnjo točko nad 130 točk po	30
Odstrelna taksa za srno	5

Za vsakega zgrešenega srnjaka plača lovski gost odškodnino 10 dolarjev. Če lovski gost takoj po enem ali več zgrešenih streljih z istega mesta odstrelji istega srnjaka, se mu zgrešeni strelji na tega srnjaka ne štejejo.

Za zastreljenega (nenajdenega) srnjaka plača lovski gost kot odškodnino 50 % vrednosti trofeje zastreljenega srnjaka.

Za zastreljeno (nenajdeno) srno plača lovski gost odškodnino 5 dolarjev.

Lovskemu gostu pripada kot trofeja rogovje z lobanjo, če želi tudi cela glava z vratom v koži.

Odstrel gamsa (kozla ali koze)

v dolarjih

Dnevna lovna pristojbina za lovca	10
Odstrelna taksa za kozla in kozo:	
70 točk	20
od 70,1 do 100 točk — za vsako točko	1
od 100,1 do 105 točk	110
od 105,1 do 110 točk	130
od 110,1 do 115 točk	145
za vsako nadaljnjo točko nad 115 točk po	10

Za zgrešenega gamsa (kozla ali kozo), plača lovski gost 10 dolarjev odškodnine. Če lovski gost takoj po enem ali več zgrešenih streljih z istega mesta odstrelji istega gamsa, se mu zgrešeni strelji na tega gamsa ne štejejo.

Za zastreljenega (nenajdenega) gamsa (kozla ali kozo) plača lovski gost kot odškodnino 50 % vrednosti trofeje zastreljenega gamsa.

Lovskemu gostu pripadajo kot trofeja rogliji z lobanjo in čop, če želi tudi cela glava z vratom v koži.

Odstrel medveda

v dolarjih

Dnevna lovna pristojbina za lovca	20
Odstrelne takse:	
do 200 točk	500
od 200,1 do 250 točk	700
od 250,1 do 290 točk	1000
od 290,1 do 300 točk	1400
za vsako nadaljnjo točko nad 300 točk po	50

Za vsakega zgrešenega medveda plača lovski gost 100 dolarjev odškodnine.

Za zastreljenega (nenajdenega) medveda plača lovski gost 500 dolarjev odškodnine.

Lovskemu gostu pripada kot trofeja lobanja s celo kožo, na željo tudi ves odstreljeni medved.

Odstrel divjega prašiča

v dolarjih

Dnevna lovna pristojbina za lovca	10
Odstrelne takse za merjasca:	
merjaščevi čekani do 100 točk	40
od 100,1 do 110 točk	55
od 110,1 do 120 točk	90
od 120,1 do 130 točk	150
za vsako nadaljnjo točko nad 130 točk po	5

Za vsakega zgrešenega merjasca plača lovski gost odškodnino 5 dolarjev.

Za vsakega zastreljenega (nenajdenega) merjasca plača lovski gost odškodnino 40 dolarjev.

Kot trofeja pripadajo lovskemu gostu čekani, če želi tudi glava z vratom v koži ali cela koža.

Odstrelne takse za svinjo:

v dolarjih

do 50 kg bruto teže	10
od 51 do 70 kg bruto teže	20
od 71 do 100 kg bruto teže	30
nad 100 kg bruto teže	40

Za vsako zgrešeno svinjo plača lovski gost odškodnino 5 dolarjev. Za vsako zastreljeno (nenaj-

deno) svinjo plača lovski gost odškodnino 30 % od ocenjene vrednosti.

Če lovski gost želi, mu pripade kot trofeja glava z vratom v koži ali cela koža.

Kolikor lovski gost želi loviti divje prašiče na pogonu, se morajo pogona udeležiti najmanj štirje lovski gosti. Če se pogona udeleži manj kot štirje gosti, morajo ti plačati dnevno lovno pristojbino za štiri goste (40 dolarjev).

Odstrel velikega petelina

	V dolarjih
Dnevna lovna pristojbina za lovca	10
Odstrelna taksa za velikega petelina	15
Zgrešen veliki petelin	5
Zastreljen (nenajden) veliki petelin	10

Lovskemu gostu pripada kot trofeja veliki petelin.

Odstrel ruševca

	V dolarjih
Dnevna lovna pristojbina za lovca	10
Odstrelna taksa za ruševca	20
Zgrešen ruševac	5
Zastreljen (nenajden) ruševac	15

Lovskemu gostu pripada kot trofeja ruševac.

Odstrel male divjadi

Dnevna lovna pristojbina za lovca 5 dolarjev.

Odstrelne takse:

	V dolarjih
za zajca	2
za fazana	2
za gozdnega jereba	2
za kotorno	2
za poljsko jrebico	2
za divjo raco ali gos po	1
za prepelico, divjega goloba, grlico in kozico po	0,50

Za vsako uplenjeno fazanko plača lovski gost 5 dolarjev.

Pernato divjad, ki po strelu pade in se ne najde, plača lovski gost kot da je odstreljena.

Splošna navodila

Dnevne lovne pristojbine in odstrelne takse se plačujejo v dolarjih ali drugih devizah, preračunano na bazi dolarja.

Uplenjeno divjad lovski gost lahko odkupi in jo plača v dinarjih po tržni ceni.

Uporabo avtomobila, čolna, voza, konja, nosača in drugo, plača lovski gost po dogovoru.

Prenočišče izven lovske kočje in prehrano plača lovski gost posebej.

Inozemski lovski gost, ki upleni kapitalno divjad, se obveže s pogodbo, da trofejo na željo in stroške Glavne lovske zveze FLRJ razstavi na mednarodnih ali drugih pomembnejših lovskih razstavah in da kjerkoli ob razstavah označi državo in kraj, kjer je divjad uplenil.

Trofeje se ocenjujejo po madridskem obrazcu.

Na jelena je dovoljeno streljati do 150 m razdalje z risanico kalibra 7 mm in več s kroglo, ki ima na 150 m vsaj 250 kg/m udarne sile.

Na srnjaka je dovoljeno streljati do 100 m razdalje z risanico 6,5 mm in več.

Na gamsa je dovoljeno streljati najdlje do 250 m z nabojem kot za srnjaka.

Na medveda je dovoljeno streljati do 150 m razdalje s puško najmanj kalibra 7 × 64 in z udarno silo, ki ustreza za medveda.

Za lov na divje prašiče so glede pušk in kalibra isti pogoji kot za jelenjad, vendar se lahko uporabljajo tudi puške šibrenice s kroglo za gladke cevi (idealke, breneke in podobno).

Na velikega petelina in ruševca se strelja s puško šibrenico in s šibrami debeline 3,5 do 4 mm do 30 m ali z risanico najmanjšega kalibra 5,6 mm (toda ne s flobertom) do 75 m daleč.

Za lov na zajce in fazane je dovoljena uporaba najdrobnejših šiber debeline 3 mm; za kotorne 2,5 mm; za poljske jrebice in gozdnega jereba 2 mm; za divje race 3 mm; za divje gosi 3,5 mm.

Streljanje male divjadi razen divjih gosi in rac je dovoljeno največ do razdalje 40 m.

Za lov na malo divjad s psom se z lovskim gostom sklene poseben dogovor.

Fotografiranje in filmanje divjadi

Lovski gost lahko v lovišču v času lova odstreljeno in živo divjad fotografira in filma brezplačno.

Če želi lovski gost fotografirati v lovišču ne da bi lovil, plača razen dnevnih lovnih pristojbin še 50 dolarjev na dan; za filmanje pa 200 dolarjev dnevno in je v to vključena tudi dnevna lovna pristojbina.

Prevoz ljudi in sredstev se plača posebej.

Ta cenik velja od 1. aprila 1961 dalje za vse področje Slovenije.

LZS

UMRLI SO:

Lovcu v spomin

Ignac Drimel, član LD Rogaska Slatina, 36 let lovec, ustanovitelj in častni član je 1960 umrl 68 let star.

Alojzij Kramar, član LD Tabor, bivši tajnik in poznejši starešina, predsednik nadzornega odbora in referent za kinologijo je 26. I. 1961 umrl 61 let star.

Jože Strehovec, član LD Komenda, odlikovan z Znakom za lovske zasluge, 48 let lovec in gojitelj je 81 let star umrl.

Njega, ki je življenje in delo, odkar se je dobro zavedal, posvetil lovstvu, ni več med nami. Sedaj počiva v domači zemlji med hribi, ki so mu bili tako dragi, ob svojih otrokih, ki so darovali svoja mlada življenja za lepšo bodočnost. Zanj je utihnil lovski rog, ne sliši več zvonjenja brakov, katerih velik ljubitelj je bil. Za njim je trpljenje v taboriščih, od koder se je vrnil komajda živ. Le upanje v zmago pravice in hrepenenje po domačih hostah, kjer je kot gozdar in lovec preživljal najlepše dni, mu je dajalo moči.

Po vrnitvi na razdejeni dom je kmalu uresničil zamisel za ustanovitev LD Struge. Dolgo let je bil njen starešina. Nesebičen, iskren lovski tovariš je užival vse zaupanje in spoštovanje. Vzorno je vzgajal ovce. Za zasluge za lovsko kinologijo je prejel več odlikovanj.

Posledice trpljenja in žalosti zaradi izgube treh svojih otrok, so ga končno strle. Čutil je, da narava, najsvetejša, zanj mineva in brez tožbe je zatisnil oči. Sedaj počiva **Janez Hegler** v Strugah...

Janko Vidic